

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1037

3. OŽUJKA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Predstavljanje udžbenika *Učimo hrvatski*

Prvijenac autentičnog sadržaja

SADRŽAJ

5

Ministarstvo prosvjete
Film *Oluja*
preporučan osmacima
i srednjoškolcima

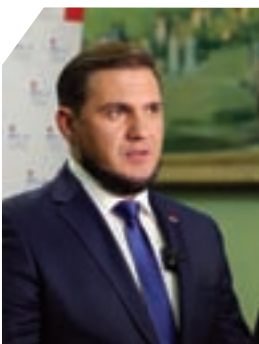
8

Položaj i prava nacionalnih manjina
u Srbiji i Hrvatskoj (XV.)
Informiranje
na hrvatskom jeziku
u Srbiji

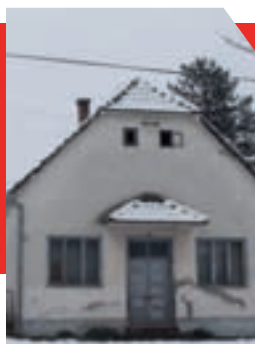
12

Prof. dr. Rejhan Kurtović, državni
tajnik u Ministarstvu za ljudska i
manjinska prava i društveni dijalog
Etnosenzitivna
statistika prijeko nam
je potrebna

22

Život u naseljima gdje žive Hrvati (III.)
Čekaju se
bolja vremena

30

Ovogodišnji *Dani Antuna Gustava*
Matoša započeli u Kačmaru
Veliki Matošev jubilej

34

Korizmene duhovne večeri
u Somboru
Sv. Mala Terezija
UNESCO-va osoba
svjetske baštine

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Brani-
mir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov,
Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav
Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
• **LEKTOR:**
• Zlatko Romić
• **TEHNIČKA REDAKCIJA:**
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)
• **FOTOGRAFIJE:**
• Nada Sudarević
• **ADMINISTRACIJA:**
• Branimir Kuntić
• Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **KOMERCIJALISTICA:**
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs

• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Više od filma

Uratu nevinih nema. I istina nije samo ni crna niti samo bijela. I nema samo dobrih i samo loših momaka. Tako bi o ratu kazali oni koji ga promatraju sa strane, oni koji široko i realno gledaju; oni kojima nitko nije stradao, oni koji nisu život morali spakirati u jednu vrećicu. Onima koji su (na svoju nesreću) doživjeli i smrt i onima koji su (opet na svoju nesreću) morali graditi novi život nije za zamjeriti što u većini slučajeva istinu vide samo na jednoj strani. Promatraju i sude iz kuta vlastitog života. Ljudski je to.

Ali život ne stoji. Davno je prošla '41. (iako ni te ratove još nismo završili). Koliko je generacija rođeno poslije 90-ih? Zar to nije dovoljno da o svemu što nam se događalo pričamo bez krajnosti, realno, otvoreno, pa čak i kada ta istina nije dio prošlosti koje se rado sjećamo? Jer jeste dogodila se *Oluja*, ali dogodio se i Vukovar, Štrpci, Hrtkovci...

Zavod za unaprjeđenje obrazovanja i odgoj preporučao je Ministarstvu prosvjete da učenici osmih razreda osnovne škole i srednjoškolci pogledaju film *Oluja*. Ministarstvo je tu preporuku poslalo školama. »Gledanje filma lako se može povezati sa sadržajima i ishodima iz programa povijesti, srpskog jezika i književnosti, građanskog odgoja i predstavlja izvanrednu podlogu za razgovor s učenicima o mnogim temama ne samo o ratu, stradanju i zločinima«, navodi se u dokumentu preporuke Zavoda.

Na nastavnicima je da pripreme učenike za film i poslije projekcije razgovaraju s njima o emocijama. Ne znam jesu li u Ministarstvu prosvjete razmišljali s kakvim emocijama će, poslije prikazivanja filma, neki srednjoškolac izletjeti iz učionice u školi gdje se nastava odvija i na hrvatskom jeziku. Ne znam jesu li u Ministarstvu prosvjete razmišljali s kakvim emocijama će neki osmak reagirati na susret sa svojim vršnjakom iz odjela na hrvatskom jeziku.

I zato sam suglasna s mišljenjem potpredsjednice Foruma beogradskih gimnazija **Ane Dimitrijević** koja je u izjavi za *Danas* kazala kako smatra da organizirano prikazivanje filma *Oluja* učenicima nije dobra ideja, jer kaže »u ovom političkom trenutku, imajući u vidu kako se aktualna vlast odnosi, i uopće kakav je javni diskurs prema prošlosti, susjedima i odnosima u regiji, mislim da bi to bilo samo podgrijavanje nacionalne mržnje«.

Z. V.

U Lemešu nove ploče

Nakon što su prije četiri godine hrvatski jezik i pismo postali službeni na teritoriju naselja Lemeš koje pripada Gradu Somboru, početkom veljače ove godine Statut Grada počeo se primjenjivati te su ploče na ulazu i izlazu iz mjesta zamijenjene. Tako na novim pločama uz

naziv mjesta na srpskom i mađarskom: Svetozar Miletić, Светозар Милетић, Nemesmilitics stoji odnedavno i naziv na hrvatskome – Lemeš. No, Statut koji su vijećnici Skupštine grada Sombora usvojili 2019. još uvijek nije u potpunosti ispoštovan s obzirom na to da ploče u Lemešu na drugim državnim ustanovama kao što su škola, dom zdravlja... nisu i na hrvatskome jeziku.

Na teritoriju Grada Sombora hrvatski jezik i pismo u službenoj upotrebi su u naseljima Monoštor i Bereg od 2008., a u Lemešu od 2019. godine.

J. D. B.

Sjednica Vijeća DSHV-a

Četvrta sjednica Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održana je u Subotici u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* u nedjelju, 26. veljače. Na sjednici je usvojeno izvješće o radu, o materijalno-financijskom poslovanju za 2022. godinu te plan rada i proračun stranke za ovu godinu. Razmotrena je i informacija stručnoga povjerenstva zaduženoga za nadgledanje radova u okolici Doma DSHV-a u Subotici.

Po ustaljenoj praksi, usvojena je i informacija koju je pripremio predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov** o djelovanju stranke i aktualijama u hrvatskoj zajednici između dvije sjednice Vijeća.

Fragmenti – izbor intervjuva 2003. – 2022. u Beogradu

Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* i Fondacija A. G. Matoš organiziraju danas, 3. ožujka, predstavljanje knjige *Fragmenti – izbor intervjuva 2003. – 2022. u Beogradu*.

Predstavljanje će biti održano u Fondaciji A. G. Matoš, Studentski trg 10/III u Beogradu, u 18 sati.

Knjigu *Fragmenti – izbor intervjuva 2003. – 2022.* objavila je NIU *Hrvatska riječ* u povodu 20. obljetnice od izlaska prvog broja obnovljenog tjednika (31. siječnja 2003.) i u njoj se nalaze izabrani intervjui među više od tisuću objavljenih u *Hrvatskoj riječi*.

Natječaj Središnjeg državnog ureda

U cilju promicanja veza i jačanja suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta, zaštite prava i interesa hrvatskih zajednica, očuvanja hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te poticanja hrvatskog kulturnog zajedništva, kao i pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Hrvatske i ugroženim pojedincima – povratnicima/useljenicima iz hrvatskog iseljništva/dijaspore, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je 1. javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2023. godinu.

Prijava projekata se obvezno podnosi u elektroničkom i papirnatom obliku. Rok za podnošenje prijave traje do 17. ožujka. Više informacija na internetskoj stranici Središnjeg državnog ureda: <https://hrvatiizvanrh.gov.hr>.

Film *Oluja* preporučan osmacima i srednjoškolcima

Ministarstvo prosvjete Srbije prosljedilo je ravnateljima osnovnih i srednjih škola dopis u kome se navodi mišljenje Zavoda za unaprjeđenje obrazovanja i odgoj, koji preporuča prikazivanje filma *Oluja* učenicima osmog razreda i učenicima srednjih škola.

Zavod za unaprjeđivanje obrazovanja i odgoj procijenio je da su karakteristike filma *Oluja* od značaja za obrazovanje i odgoj učenika osnovnih i srednjih škola u Srbiji, piše list *Danas*.

U dokumentu Zavoda, prosljeđenom Ministarstvu prosvjete, u koji je *Danas* imao uvid, stoji da se producerska kuća *Omega production* iz Beograda obratila Ministarstvu prosvjete s molbom za mišljenje i odobrenje za organiziranje projekcija igranog filma *Oluja* redatelja **Miloša Radunovića** učenicima viših razreda osnovne škole, kao i učenicima srednjih škola.

»Stručni tim Zavoda za unaprjeđivanje obrazovanja i odgoj odgledao je s pažnjom film i procijenio njegove karakteristike od značaja za obrazovanje i odgoj učenika osnovnih i srednjih škola. Film, čije je trajanje 156 minuta, za temu ima tragičnu sudbinu srpskog stanovništva protjeranog 1995. godine tijekom hrvatske vojne akcije *Oluja*, s prostora Dalmacije, Like, Banije, Korduna, na kojem je stoljećima živjelo«, stoji u dokumentu i dodaje se da »u srpskoj kinematografiji do sada nije bilo mnogo

djela posvećenih historijskim zbivanjima vremena raspada iz jugoslavenske države i utoliko igrani film *Oluja* ima poseban značaj«.

Zbog spomenutih karakteristika filma Zavod smatra da je on pogodan za učenike završnog razreda osnovne škole, kao i za učenike srednjih škola, s tim da se, kako se navodi, u skladu s uzrastom, podrazumijevaju različite pripreme i aktivnosti prije i poslije gledanja filma.

Potpredsjednica Foruma beogradskih gimnazija **Ana Dimitrijević** smatra da organizirano prikazivanje filma *Oluja* učenicima nije dobra ideja.

»Ne zato što imam nešto protiv filma koji se bavi *Olujom* i stradanjem srpskog naroda. U ovom političkom trenutku, imajući u vidu kako se aktualna vlast odnosi, i uopće kakav je javni diskurs prema prošlosti, susjedima i odnosima u regiji, mislim da bi to bilo samo podgrijevanje nacionalne mržnje«, ističe Dimitrijević za *Danas*.

Ona kaže da ne treba zaboraviti stradanja svog naroda i da se o tome treba pričati, ali »ako želimo istinu, odgovornost i pomirenje, moramo prihvatiti i biti svjesni i svojih zločina, jer taj rat nije bio jednostran«.

»Po toj logici bi trebalo gledati i filmove koje su snimili drugi narodi koji su u tom ratu sudjelovali, kako bismo vidjeli i stradanja drugih naroda. Ako profesori povijesti smatraju da učenici trebaju odgledati film, mogu ga preporučiti ili ih odvesti da ga pogledaju, ali mi se ne dopada ako bi bilo obavezno da se pušta po školama. Po meni bi to onda bila indoktrinacija«, kaže Ana Dimitrijević.

Aleksandar Todosijević, nastavnik povijesti u Osnovnoj školi *Branko Radičević* u Batajnici, koji je i autor jednog od udžbenika povijesti za osmi razred, kaže za *Danas* da *Oluja* nije jedini film koji govori o temi stradanja civila tijekom ratova devedesetih godina.

»Činjenica je da veliki broj igranih filmova na temu ratova devedesetih snimljen proteklih tridesetak godina. Neki filmovi su nastajali tijekom samih ratova, neki neposredno poslije, a neki su snimljeni u novije vrijeme s određene vremenske distance kao refleksija na događaje koji su se desili tijekom ratova na prostoru bivše Jugoslavije. Smatram da bi se Zavod za unaprjeđivanje obrazovanja i odgoj umjesto konkretnih preporuka za pojedine filmove, trebao više fokusirati na razvijanje određenih metodičkih smjernica za nastavnike kako da podučavaju ovu temu putem filmova i serija, kako umjetničkih, tako i dokumentarnih«, kaže Todosijević.

On smatra da bi nastavnici trebali imati mogućnost izbora koje će filmove prikazivati, sukladno s predmetnim ishodima predviđenim programom nastave i učenja.

Međunarodni dan nevladinih organizacija

Raste povjerenje građana u civilno društvo

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog ukazalo je u povodu 27. veljače – Međunarodnog dana nevladinih organizacija – da je to sektor koji potiče, kreira i provodi brojne aktivnosti od direktnog značaja za dobrobit građana i građanki.

Kako se navodi na službenoj internetskoj stranici Vlade trenutno je fokus aktivnosti usmjeren na formiranje Vijeća za suradnju i razvoj civilnog društva, kao jednog od najvažnijih institucionalnih mehanizama suradnje javnog i civilnog sektora.

A da povjerenje građana u organizacije civilnog društva raste pokazuje istraživanje javnog mnijenja »Stavovi građana o sudjelovanju u demokratskim procesima 2022.« koje je predstavio Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost CRTA. Rezultati istraživanja publicirani su u povodu Međunarodnog dana organizacija civilnog društva. Skoro 50 posto ispitanika smatra da civilni sektor štiti javni interes, dok je prije desetak godina tek trećina građana imala takav stav.

Kako je priopćila CRTA, polovina punoljetne populacije vjeruje da je demokracija najbolji oblik uređenja za Srbiju, a sličan je i broj onih koji misle da nam je potreban jak lider koga bismo svi slušali. Budući da CRTA ovo istraživanje provodi već 10 godina, uočava se trend da u posljednjem desetljeću stabilno raste broj građana po čijem mišljenju je demokratsko uređenje, usprkos svim nedostacima, najbolja opcija za Srbiju.

Većina (53 posto ispitanika) vidi politiku kao prostor za aktivno sudjelovanje građana, što ukazuje na značajan potencijal participativne demokracije. Ipak, ograničenja se ogledaju u skromnom broju građana (31 posto) koji vjeruju u mogućnost promjena u društvu, kao i u svega 15 posto onih koji procjenjuju da bi se osobno mogli angažirati u politici.

»Spremnost građana da se uključe u društvene procese i da se bore za ostvarivanje svojih prava i zaštitu javnog interesa važan je pokazatelj zdravlja jedne demokracije. U situaciji u kojoj zakoni često ostaju mrtvo slovo na papiru jer ih nadležna tijela ne provode dosljedno, u kojoj se medijskim manipulacijama relativizira javni interes, a javnost ispunjava konfuzijom, ne možemo olako suditi građanima zbog nedovoljno visoke razine participacije«, kaže direktorica CRTE **Vukosava Crnjanski**.

Tijekom 2022. godine svaki peti građanin sudjelovao je u nekoj akciji za rješavanje problema lokalne zajednice.

Oni koji su se aktivirali najčešće su bili usmjereni na komunalna (49 posto) i ekološka pitanja (32 posto).

Kao razlog za neangažiranost većina navodi nedostatak vremena, a petina građana kaže kako nije zainteresirana. Ipak, iz godine u godinu smanjuje se broj onih koji ne vjeruju da se građanskim aktivizmom može nešto postići.

»Iako ovo djeluje kao negativan nalaz, treba imati u vidu da je ljude znatno lakše uvjeriti da izdvoje dio svog vremena za sudjelovanje u određenoj akciji nego povratiti izgubljeno povjerenje u djelotvornost ovakvih akcija«, izjavio je šef javnomnijenjskih istraživanja u CRTI **Vojslav Mihailović**.

U pogledu konkretnih aktivnosti, najviše građana je potpisalo neku peticiju (31 posto), na internetu je o politici diskutiralo njih 23 posto, a 20 posto ih je sudjelovalo na prosvjedima i demonstracijama.

»Dosta je lokalnih inicijativa i pokreta koji se udružuju i povezuju kako bi došli do onoga što je svima nama potrebno, a to je uspjeh, makar mali uspjeh i mala pobjeda. U proteklom radobljju bilo je dosta tih uspjeha koji građanima daju nadu da svojim angažiranjem mogu nešto učiniti«, navela je direktorica Instituta za filozofiju i društvenu teoriju **Gazela Pudar Draško**.

Istraživanje je provedeno u studenome 2022. godine na slučajnom i reprezentativnom uzorku za Srbiju (bez Kosova), kojim je obuhvaćeno 1.026 ispitanika.

H. R.

Komemoracija povodom 30 godina od zločina u Štrpcima

»Nevine žrtve zahtijevaju pijetet i nezaborav«

Komemorativnom akademijom, mimohodom šutnje i polaganjem cvijeća na spomenik žrtvama u organizaciji Bošnjačkog nacionalnog vijeća obilježeno 30 godina od zločina

Komemorativnom akademijom, mimohodom šutnje, polaganjem cvijeća na spomenik žrtvama i oдаvanjem počasti jučer je u Prijepolju, u organizaciji Bošnjačkog nacionalnog vijeća, obilježeno 30 godina od zločina u Štrpcima. Naime, 27. veljače 1993. pripadnici Vojske Republike Srpske zaustavili su vlak na relaciji Beograd – Bar u Štrpcima te iz njega oteli 20 civila (19 Bošnjaka i jednog Hrvata) koje su potom ubili.

Cvijeće na spomenik žrtvama iz Prijepolja položili su predstavnici BNV-a, Vlade Srbije, Skupštine Srbije, bošnjački narodni zastupnici, predstavnici lokalnih samouprava, Žena u crnom, Fonda za humanitarno pravo, bošnjačkih političkih stranaka i obitelji žrtava.

Predsjednica BNV-a **Misala Pramenković** na komemoraciji je istaknula kako su pokušaji relativizacije, odođavanja, šutnje i nečinjenja ničega da pravda izađe na vidjelo »crnji od zločina«, prenosi agencija *Anadolija*.

»Današnjim sjećanjem na Štrpce mi se sjećamo svih drugih zločina, posebno ovdje u Polimlju. Zločina u Kukurovićima, Bukovici, Sjeverinu. Sve se to dešavalo ovom narodu. Borba za prava čovjeka jeste borba koju svi dugujemo, kao kolektivitet, sistem i kao čovječanstvo. Nemamo zbirno, na jednom mjestu, spomen obilježje za ubijene. Nemamo ga u Beogradu, nemamo ga u Štrpcima, to je naša obaveza, kako bismo sebe i generacije iza nas podsjećali da nismo zaboravili i da zarad svjetlije budućnosti hoćemo koračati naprijed, ali to možemo samo na elementima pravde«, rekla je Pramenković.

Među ostalima, na komemorativnom skupu obratio se i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**.

»Vlada i Ministarstvo će i dalje nastojati svim silama boriti se protiv netolerancije, protiv mržnje, protiv svih onih oblika zala koji su u korijenu onoga što se dogodilo ovdje u Štrpcima prije 30 godina. Isto tako ćemo se još snažnije zalagati za afirmaciju temeljnih vrijednosti, neprikosnovenosti ljudskog dostojanstva svake osobe. Afirmirat ćemo toleranciju, međusobno razumijevanje i stati na braniku svega onoga što to dovodi u pitanje«, kazao je Žigmanov.

»Nevine žrtve zahtijevaju pijetet i nezaborav, obitelji i rođaci suosjećanje i podršku, sam čin ubojstva nedvosmisleni osudu, a počinitelji zločina primjerenu kaznu! Jer, Štrpci nam se više ne smiju događati...«, napisao je Žigmanov u svojoj objavi na Twitteru.

Za zločin u Štrpcima trenutačno se vode postupci pred sudovima u Bosni i Hercegovini i Srbiji. Za ovaj zločin do sada je osuđeno 14 osoba, od kojih samo dvije pravosnažno. Obitelji žrtava, od kojih su većina državljani Srbije, do danas ne uspijevaju dobiti status članova obitelji civilnih žrtava rata koji bi im omogućio skromnu materijalnu podršku, kao i priznanje patnji koje su preživjeli. Između ostalog, žrtvama zločina počinjenog u Štrpcima, Srbija ne priznaje status civilnih žrtava rata, jer su stradale na teritoriju druge države.

H. R. / Foto: www.bnv.org.rs

Tomo Buzov

Jedan od 20-ero ubijenih civila bio je hrvatske nacionalnosti. U pitanju je oficir JNA u mirovini **Tomo Buzov**, koji je jedini od svih putnika pokušao spriječiti izvođenje Bošnjaka iz vlaka. Buzov je išao vlakom u posjet sinu **Darku** koji je bio u vojsci u Podgorici. Na zgradi u Beogradu (Ulica Milutina Milankovića 42) u kojoj je Buzov živio, 2016. otkrivena je spomen ploča »u znak sjećanja na humanost i hrabrost« ovoga čovjeka. Ploču je otkrio **Aleksandar Šapić**, tadašnji predsjednik Općine Novi Beograd. Prema pisanju medija, prije mjesec dana nepoznati počinitelji skinuli su ovu spomen-ploču sa zgrade.

Informiranje na hrvatskom jeziku u Srbiji

Manjinski programi i mediji opstaju samo uz redovito financiranje * U višejezičnim medijima kaotična situacija je nastala dijelom kao posljedica privatizacije medija provedene 2015. i 2016. godine koja je značajno umanjila razinu informiranja na jezicima nacionalnih manjina * U izvještaju REM-a se navodi kako je program na hrvatskom jeziku na RTV-u u visokom postotku (99,05%) realiziran u produkciji javnog medijskog servisa s izraženijim udjelom repriznih izdanja emisija od 64,37%

Prema važećem zakonskom okviru u Srbiji informiranje na jezicima nacionalnih manjina se odvija kroz tri modela: kroz javne medijske servise – RTS i RTV, kroz medije kojima su osnivači nacionalna vijeća nacionalnih manjina i privatne medije i medije civilnih organizacija.

U publikaciji *Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza iz 2020.* autor **Nedim Sejdinović** je pokušao sagledati manjinsku medijsku scenu u cjelini te utvrdio da je ona u priličnoj mjeri kaotična i praktično je nemoguće doći do svih podataka o manjinskim i višejezičnim medijima koji bi pomogli da se u potpunosti razumije kako ona funkcionira.

Kaotičnost se odnosi u najvećoj mjeri na višejezične i privatne medije, odnosno medije civilnih organizacija, dok je, kad su u pitanju javni servisi i mediji čiji su osnivači nacionalnomanjinska vijeća situacija jasnija.

Javni medijski servisi

U pogledu javnih medijskih servisa uvijek se ističe kako Radiotelevizija Vojvodine ima bogat i raznolik program na manjinskim jezicima, jer emitira programe na četrnaest jezika (u različitom opsegu i kvaliteti). Zastupljene su one manjine koje pretežito žive u Vojvodini, odnosno u njoj su sjedišta njihovih nacionalnomanjinskih vijeća. S druge strane, potpuno je različita praksa RTS-a koja ne producira manjinske programe, osim emisije vijesti na albanskom jeziku *Lajmet*, i serijala *Građanin* koju čine emisije kolažnog tipa na srpskom jeziku i jezicima nacionalnih manjina. Ove emisije o životu pripadnika nacionalnih manjina se snimaju širom Srbije i emitiraju srijedom i petkom na Prvom programu RTS-a. S ovakvom situacijom prije svega nisu zadovoljne nacionalne manjine koje žive u centralnoj Srbiji, smatrajući da su time diskriminirane.

RTV emitira redoviti program na trinaest jezika nacionalnih manjina, a na hrvatskom jeziku tek od ožujka 2010. godine kada je formirano hrvatsko uredništvo.

Uredništvo s četiri uposlena započinje s emitiranjem desetominutnog Dnevnika na hrvatskom jeziku, kasnije uz još dvije polusatne emisije *Svjetionik* i *Izravno*. S malim brojem uposlenih i produkcijskim problemima se redakcija borila tijekom proteklog razdoblja, a kako kaže urednica programa **Jelena Hajduković**, premda danas imaju osam novinara, to još uvijek nije dovoljno i problemi nastaju kada netko ode na rodiljsko, bolovanje ili godišnji odmor. Iz tog razloga, kao i nedostatka produkcijskih kapaciteta, smatra kako se s tim brojem novinara niti ne može proširivati program. Inače, prema podacima iz Izvještaja o načinu ispunjavanja zakonskih programskih obveza javnih medijskih servisa Regulatornog tijela za elektroničke medije, na RTV-u za 2021. godinu program na hrvatskom jeziku je bio zastupljen s 3,64% (oko 12 i pol sati programa tjedno), dok je na primjer program na slovačkom zastupljen s 9,11%, a program na rumunjskom s 8,98% i rusinskom 8,35% (svaki oko 30 sati programa). U izvještaju REM-a se navodi kako je program na hrvatskom jeziku u visokom postotku (99,05%) realiziran u produkciji javnog medijskog servisa s izraženijim udjelom repriznih izdanja emisija od 64,37%.

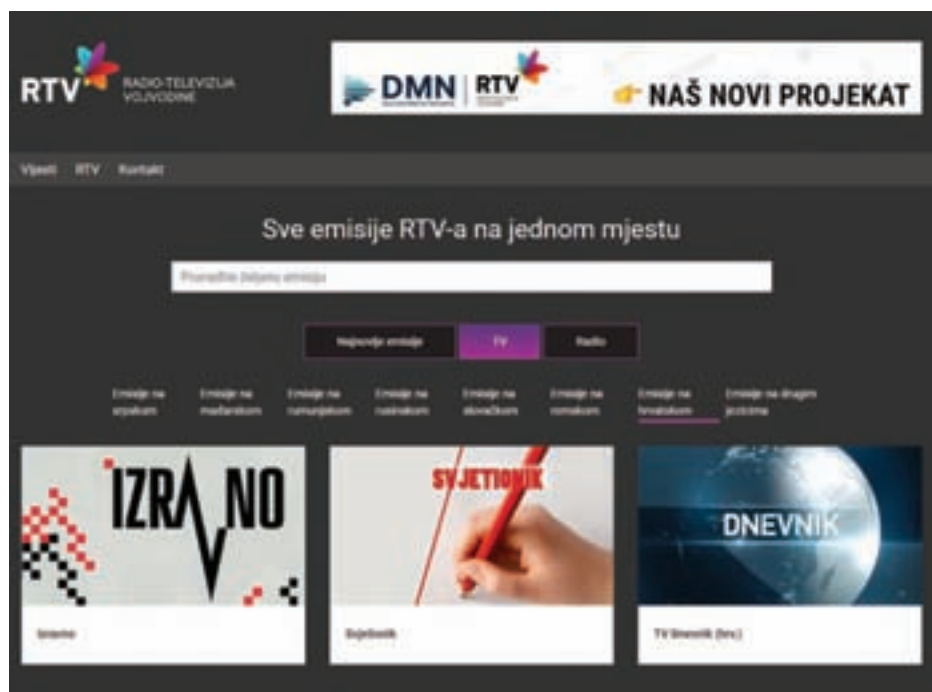
RTV emitira i radijski program na hrvatskom jeziku od 2012., a 2021. je uvedena i web stranica u okviru sajta RTV-a na hrvatskom jeziku koja se dnevno ažurira.

Radijski program na hrvatskom jeziku, osim RTV-a, emitiraju danas još samo Udruga Marija iz Subotice, koja posjeduje i svoju internetsku stranicu, te Radio Sombor *Fortuna* za koji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića priprema emisiju jednom tjedno u trajanju od sat vremena pod nazivom *Glas Hrvata*.

Tiskani mediji na hrvatskom jeziku

Tiskani mediji koji izlaze na hrvatskom jeziku su tjednik *Hrvatska riječ*, *Kužiš?!* (mjesečnik za mladež) i *Hrčko* (mjesečnik za djecu), a sva tri lista izlaze u nakladi Novinsko izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*. Ovu je no-

vinsko-izdavačku ustanovu, po uzoru na tada postojeća glasila drugih nacionalnih-manjina, osnovala Skupština AP Vojvodine 2002. godine, da bi 2004. godine prenijela osnivačka prava na Hrvatsko nacionalno vijeće uz garantirano financiranje na najmanje istoj razini kao u tom trenutku. Naime, Zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, vijećima su povjerena javna ovlaštenja da sudjeluju ili samostalno odlučuju i o pojedinim pitanjima iz područja obavješćavanja na manjinskom jeziku, odnosno informiranju.

AP Vojvodina danas financira 22 lista na jezicima nacionalnih manjina iz devet izdavačkih kuća, a sredstva su se uvećavala prethodnih godina, tako da je 2016. godine izdvojeno 260 milijuna dinara, prošle godine 390 milijun, a ove godine 490 milijuna dinara.

Od tiskanih medija jedino *Hrvatska riječ* izlazi tjedno i redovito se financira, dok pojedine udruge, financirajući se putem natječaja ili donacija, izdaju mjesečne, polugodišnje ili godišnje časopise. Među njima su *Hrvatske novine* koje izlaze mjesečno u tiskanom i pdf formatu dostupnom na web portalu Hrvatske nezavisne liste iz Subotice koje su informativnog karaktera.

Druga tiskana izdanja u nakladi udruga većinom donose tekstove o radu udruga i životu u lokalnim zajednicama, kao što su *Mirosljub* kojeg četiri puta godišnje izdaje HKUD *Vladimir Nazor* u Somboru, zatim je tu *Gupčeva lipa* u kojoj HKPD-a *Matija Gubec* daje godišnji pregled svojih aktivnosti, dostupna i u online izdanju. Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* izdaje jednom godišnje publikaciju pod nazivom *Revija Dužijanica*, na preko 130 stranica, kao bogato ilustrirani časopis za kulturu življenja.

Na hrvatskom jeziku izlaze i vjerski časopisi – mjesečnik *Zvonik* i godišnjak *Subotička Danica* u nakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović* sa sjedištem u Subotici, godišnjak *Svetišta Majke Božje* na Bunariću pod nazi-

vom *Bunarić* i tromjesečnik *Nada* u nakladi Srijemske biskupije.

Od aktivnih web portala je tu još www.croinfo.rs, koji se realizira uz potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Višejezični mediji

Kada je riječ o višejezičnim medijima, može se reći da je kaotična situacija nastala dijelom kao posljedica privatizacije medija, provedene 2015. i 2016. godine, a koja je »značajno umanjila razinu informiranja na jezicima nacionalnih manjina«, navodi Sejdinović. Naime, od 43 medija koji su imali programe na jezicima nacionalnih manjina jedna trećina je ugašena dok su pojedini mediji i pored zakonske obveze da nastave emitirati programe na manjinskim jezicima (osiguranje kontinuiteta u roku od pet godina) jednostavno ukinuli programe na manjinskim jezicima. U međuvremenu je i tih pet godina isteklo tako da od 2020. više ne postoji ni ta obveza.

Višejezični mediji koji imaju (ili su imali) program na hrvatskom jeziku, koje navodi Sejdinović su TV *YU eco*, TV *Subotica*, *Naxi Radio Apatin*, Radio Subotica i Radio *Bačka* iz Bača. Međutim, na većini ovih medija programske sadržaje su, kako se navodi i u Strategiji za informiranje HNV-a od 2021. do 2026., uglavnom proizvodili (pa i plaćali naknadu za emitiranje u pojedinim razdobljima) hrvatske informativne udruge i NIU *Hrvatska riječ*.

Mnogi od ovih programa, i udruga, više nisu aktivni zbog nedostatka financijskih sredstava koje su uglavnom osiguravali preko natječaja.

Na koncu, već iz ovog kratkog pregleda, vidljivo je da bez stabilnog financiranja nije moguće ostvarivati kontinuirano i profesionalno informiranje, a s druge strane da, osim NIU *Hrvatska riječ* (koja ima kontinuirano sufinanciranje od strane AP Vojvodine) i hrvatskog programa na javnom servisu RTV-a, udruge osnovane isključivo radi informiranja teško opstaju i proizvode medijske sadržaje. A kao rezultat takve situacije programa na hrvatskom jeziku nema na lokalnoj razini i u lokalnim medijima.

Jasminka Dulić

Kroz serijal članaka podastrijeti ćemo pojedine aspekte zakonskih rješenja, institucija, društvenih normi i pokazatelja društvenog položaja od značaja za bolje razumijevanje položaja nacionalnih manjina kada su u pitanju Hrvati u Srbiji i Srbi u Hrvatskoj kao pripadnici nacionalne manjine.

Prvijenac autentičnog sadržaja

»Kada je u pitanju sama upotreba udžbenika, mogu reći da su i učenici pozitivno reagirali i ono što bih istaknuo jest samopouzdanje u izradi samih zadataka što čini prepoznavanje elemenata iz neposredne sredine vlastitog iskustva«, rekao je Bruno Dronjić

Novi, autorski udžbenik *Učimo hrvatski* za izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture predstavljen je 23. veljače u Gradskoj knjižnici u Subotici. Učenici koji pohađaju prvi i drugi razred osnovne škole, a izučavaju ovaj predmet imali su priliku susresti se s njime početkom drugog polugođa, a sada je predstavljen široj javnosti.

Učimo hrvatski je prvi autorski udžbenik za spomenuti predmet koji u Vojvodini izučava oko 500 učenika u osnovnoj i srednjoj školi. Udžbenik prati nastavni plan i program Srbije, a prvi je od planirana četiri udžbenika koji trebaju pokriti sve razrede osnovne škole.

cipiran tako da olakšava obradu nastavnih sadržaja profesorima i učiteljima koji realiziraju ovaj predmet spram nastavnih tema i jedinica koje su grupirane u blok sate, kojih ima 36.

»Izraditi udžbenik nije nimalo lako. To je izuzetno odgovoran zadatak. Sadržaj je propisan programom nastave i učenja iz jezika, nacionalne kulture, geografije, povijesti... Sve je potrebno uobličiti i prezentirati na odgovarajući način učenicima. Kada se sve to uveže možemo shvati da je to kreativan, ali zahtjevan posao«, kaže Uršal i pojašnjava kako je jedna od otežavajućih okolnosti činjenica da djeca u prvom razredu, koja pohađaju ovaj izborni predmet ne uče latinicu nego ćirilicu, te se i na to trebalo misliti.

Da je udžbenik izuzetno značajan slaže se i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, koja je ujedno i recenzentica istog.

»Nakon *Glazbene škrinjice* mislim da je ovo još jedna nova stepenica. Novi korak i velika stvar za našu zajednicu. Smatram da je ovaj udžbenik veliki iz dva razloga. Prvo, što je jasno svima, a to je da nije lako izraditi udžbenik. Koja je odgovornost i težina na autorima to znaju samo oni koji su radili na njemu. Drugo, prije par godina smo imali izvrstan udžbenik za Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture koji je bio iz Hrvatske, ali smo shvatili da nijedan vrhunski udžbenik nema ono što nama treba, a to su običaji vezani za naše podneblje: *Prelo*, *Dužijanica*, *Golubinačke mačkare*, šokačke igre... To sada imamo. Nitko ne može napraviti udžbenik bolje nego onaj tko to živi i želi naše običaje prenijeti na našu djecu«, kaže Vojnić.

Šarolikost na jednom mjestu

Šarolikost na jednom mjestu

Koliko je bilo teško i naporno, ali i koliko ljubavi i slobodnog vremena su u njega utkale, najbolje znaju autorice **Ljiljana Dulić** i **Marina Piuković**.

»Točno prije dvadeset godina počeo se izučavati ovaj predmet. Nastavnici i učitelji su godinama radili tražeći adekvatni materijal. Gledajući upravo njihovu muku, kako ne posustaju i kako s optimizmom rade, dodatno me je

Kreativan i odgovoran posao

Udžbenik koji je već naišao na pozitivne komentare kod učenika i nastavnika po riječima recenzentice **Iris Stantić Miljački** je pregledan, jasne kompozicije, prilagođen uzrastu kojemu je i namijenjen, odgovara svim ciljevima nastave i učenja, te dovodi do ostvarivanja predviđenih ishoda. Ovom prigodom Stantić Miljački pohvalila je rad i angažman, te strpljenje svih onih koji su na njemu radili, a istaknula je kao izuzetno kvalitetan dizajn, ilustracije i organizirane nastavne jedinice.

Po riječima koordinatore izrade udžbenika **Margarete Uršal** dodatna vrijednost udžbenika je i to što je kon-

potaknulo da se prihvatim izrade ovog udžbenika», pojašnjava Dulić i dodaje kako su u ovaj udžbenik željele unijeti nešto inovativno, drugačije.

Tako se u udžbeniku uz brojne zadatke nalaze i QR kodovi koji vode učenike do dodatnih sadržaja na internetu vezanih za teme (pjesmice, kratak film, priču...) koje se obrađuju.

»Kompletna izrada udžbenika trajala je tri godine. Bila nam je novina i nešto s čime smo se prvi puta uhvatile u koštac. No, imale smo isti cilj: pomoći nastavnicima i djeci. Na prvome mjestu su djeca, a potom učitelji i roditelji i kada taj trokut funkcionira, onda možemo očekivati dobar ishod. Uz sve nabrojeno imali smo sjajnu suradnju kao autorice, ali i sa svima koji su radili na ovome udžbeniku. Prvi puta smo se suočile i s pojedinim šokačkim i srijemskim običajima, te smo i mi puno toga naučile«, kaže Piuković.

Udžbenik donosi različite sadržaje (tekstove, ilustracije, pjesmaricu, kuharicu, fotografije, notne zapise, zadatke, križaljke...) putem kojih učenici mogu bolje upoznati standardni jezik i govore te kulturu i baštinu svoje nacionalne zajednice, odnosno Hrvata u Srbiji. U udžbeniku su zastupljeni sadržaji vezani za kulturno naslijeđe bunjevačkih, šokačkih i srijemskih Hrvata. Ilustracije je izradila **Adrijana Vukmanov Šimokov**, tehnički prijelom uradio je **Zoran Vukmanov Šimokov**, dok lekturu potpisuje prof. hrvatskog jezika i književnosti **Morena Rendulić**, a uz spomenute recenzentice tu je i **Sonja Periškić Pejak**.

Iz prakse

O konkretnoj praksi i uporabi udžbenika govorio je prof. hrvatskog jezika i književnosti **Bruno Dronjić**. »Imao sam priliku koristiti udžbenik i ono što bih naglasio je činjenica da udžbenik uključuje i kontekstualizira kulturu i osobitost jezika Hrvata u Vojvodini i Srbiji. Veliku prednost čini to što učenici imaju priliku učiti obilježja svoje neposredne

kulture vlastitog zavičaja i vlastitog govora i tako upoznavati hrvatski jezik, koji im ne djeluje kao neki strani jezik nego ga uče integrativno kao dio na koji se nadovezuju na standardni hrvatski jezik. Ovakav tip udžbenika razbio je konfuzije koje zapravo stvaraju srodni jezici i govori ovoga područja jer jasno kontekstualizira, metaforički rečeno, bunjevački i šokački govor i kulturu vojvođanskih Hrvata kao granu naslonjenu na stablo. Kada je u pitanju sama upotreba udžbenika, mogu reći da su i učenici pozitivno reagirali i ono što bih istaknuo jest samopouzdanje u izradi samih zadataka što čini prepoznavanje elemenata iz neposredne sredine vlastitog skromnog (u tom uzrastu) iskustva. To im stvara dodatni poticaj. Zahvaljujem za ovakav udžbenik koji izrazito podiže uvjete i standarde rada nama nastavnicima«, kazao je Dronjić.

O udžbeniku riječi hvale ima i učiteljica **Elena Brdar** iz Monoštorca »Dica su oduševljena udžbenicima, kao i njihovi roditelji osobito kada su vidjeli da ima i fotografija Monoštoraca. Oba razreda su uzela udžbenik i sada uživamo u radu. I nama nastavnicima je to olakšalo rad, ne moram stalno kopirati materijal i tražiti po knjigama.«

U programu predstavljanja udžbenika sudjelovali su učenici s učiteljicama iz OŠ **Vladimir Nazor** iz Đurđina, koji su recitirali i pjevali, te pripremili uprizoreni sat ovoga predmeta, kao i ansambl *Hajo* čija je pjesma uvrštena u udžbenik.

Samu izradu udžbenika financirala je nakladnička kuća J. P. Zavod za udžbenike, dok je timom za izradu udžbenika koordiniralo Hrvatsko nacionalno vijeće, koje je i bilo organizator ovog predstavljanja.

Udžbenik je već sada pronašao put do inozemstva, a predstavljanje istoga se očekuje i u Baji (Mađarska), gdje su također zainteresirani za korištenje ovoga udžbenika, koji se može kupiti po cijeni od 1.000 dinara, dok će učenici koji izučavaju ovaj predmet plaćati samo polovicu cijene, odnosno 500 dinara.

Ž. V.

Prof. dr. Rejhan Kurtović, državni tajnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog

Etnosenzitivna statistika prijeko nam je potrebna

Intervju vodila: Jasminka Dulić

» **N**a osnovu empirijskih istraživanja i različitih pokazatelja možemo jasno zaključiti da se položaj nacionalnih manjina razlikuje od manjine do manjine. Na njihov položaj utječu historijske prilike, kulturno naslijeđe, međunarodni odnosi, brojnost, postojanje matičnih država i posvećenost tih matičnih država manjinama, teritorijalna rasprostranjenost manjina, stupanj njihove integracije, obrazovanje, političko i institucionalno organiziranje nacionalnih manjina i dr. Ono što sa sigurnošću možemo reći jeste da je položaj nacionalnih manjina u Srbiji mnogo bolji u odnosu na nekada, da postoji dobar ustavni i zakonodavni okvir manjinske zaštite i relativno dobar institucionalni sustav zaštite nacionalnih manjina uz tendenciju poboljšanja položaja na svim razinama«, ocijenio je državni tajnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog prof. dr. **Rejhan Kurtović** za *Hrvatsku riječ*.

► **U kojim područjima se taj položaj promijenio na bolje posljednjih godina?**

Iza nas su mračne devedesete godine koje nikome ništa dobro nisu donijele. Ako uzmemo to razdoblje kao određeni vremenski graničnik, vidjet ćemo da se položaj i status nacionalnih manjina od tada do danas mnogo promijenio na bolje. Manjinska politika u Srbiji uspostavljena je u skladu s međunarodnim standardima, gdje su suvremeni međunarodni standardi postali dio aktualnog Ustava i niza drugih zakona koji na neposredan i posredan način garantiraju manjinska prava. Stvoren je dobar okvir za dalji razvoj manjinskih prava i bolji položaj nacionalnih manjina uopće. Visoko na agendi državne politike našla su se manjinska prava. Kao plod novog pozitivnog odnosa prema nacionalnim manjinama danas imamo službeno 24 nacionalne manjine u Srbiji, koje nisu samo u spomenu i fenomenološki nacionalne manjine, već su to manjine koje su organizirane kroz nacionalna vijeća i kroz niz drugih oblika manjinske organizacije. Puno je praktičnih primjera koji se mogu navesti u smislu poboljšanja statusa nacionalnih manjina. Nekada su manjine imale jako nizak nivo prava u područjima službene upotrebe materinjeg jezika i pisma, kulture, obrazovanja na svojim manjinskim jezicima i informiranja. Danas je nivo

ovih prava evidentno veći i navedena prava su široko dostupna manjinama. Nacionalne manjine imaju odgovarajući stupanj kulturne autonomije, neke u većoj, neke u nešto manjoj mjeri. Liberalizirano je zakonodavstvo kada je u pitanju osnivanje političkih partija nacionalnih manjina i njihova participacija u Narodnoj skupštini. Trenutno u Narodnoj skupštini imamo reprezentativan broj narodnih zastupnika iz redova nacionalnih manjina koji su glas manjina u najvišem zakonodavnom tijelu u državi i koji mogu izravno sudjelovati u donošenju zakona i kreiranju manjinskih politika. Veliki broj nositelja vlasti su iz redova nacionalnih manjina, kako na republičkoj tako i na pokrajinskoj i lokalnoj razini. Danas u Vladi Srbije imamo nekoliko ministara iz redova nacionalnih manjina, veliki broj državnih tajnika, pomoćnika i savjetnika ministara. To je jedan potpuno novi pozitivan pristup i odnos prema nacionalnim manjinama. Ne treba zaboraviti da se i na čelnim i rukovodećim pozicijama mnogih javnih poduzeća, ustanova i različitih državnih tijela nalaze pojedinci koji dolaze iz redova nacionalnih manjina. Sve to govori o otvorenosti države prema nacionalnim manjinama, njihovoj većoj integraciji, participaciji i zastupljenosti na različitim razinama. Od značaja su različite mjere afirmativne akcije koje su usmjerene prema nacionalnim manjinama i koje izravno utječu na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u Srbiji.

► **Na kojima područjima još postoje problemi? Na čemu je potrebno intenzivnije raditi?**

Izazovi i problemi s kojima se suočavaju nacionalne manjine su kompleksni, složeni i različiti kod različitih nacionalnih manjina. Te probleme treba detektirati, razvrstati po prioritetima i rješavati ih suštinski, strateški i dugoročno uz obaveznu uključenost nacionalnih manjina i svih relevantnih institucija i aktera. Kontinuirano treba raditi na integraciji nacionalnih manjina, implementaciji garantiranih manjinskih prava i osnaživanju manjinskih institucija, prije svega nacionalnih vijeća. Problem postojanja zakonskih garancija manjinskih prava i njihove neprimjene u praksi često je izražen. U tom smislu mora se staviti poseban akcent na kontrolu primjene propisa iz područja zaštite prava nacionalnih manjina. Posvećeno

Zabrinjava činjenica da nositelji lokalnih vlasti često misle da su zaduženi samo za lokalna komunalna pitanja, a da je za manjinska prava zadužen netko drugi. Prilikom donošenja Akcijskog plana moramo imati na umu i određena opravdana nezadovoljstva predstavnika pojedinih nacionalnih vijeća, čije primjedbe trebamo razumjeti i uvažiti

se mora raditi na intersektorskom pristupu manjinske zaštite i sveobuhvatnom sistemskom pristupu istim. Od posebnog značaja treba biti i jačanje međusobnih odnosa i povjerenja između većinskog i manjinskog stanovništva, uklanjanje određenih predrasuda kao i kontinuirani dijalog i komunikacija između većinskog i manjinskih naroda, manjinskih naroda između sebe i predstavnika tijela i organizacija koji su direktno i indirektno zaduženi za implementaciju manjinskih prava. Intenzivno treba snažiti konzultativne procese i participativno sudjelovanje manjina u svim važnim pitanjima za njih same. Načelo supsidijarnosti treba postati pravilo u arhitekturi institucija koje donose odluke od važnosti za nacionalne manjine.

► **Jesu li u Srbiji razvijene adekvatne manjinske politike ili se tek trebaju razvijati?**

Manjinske politike u Srbiji razvijene su u skladu s međunarodnim standardima, što znači da se manjinska prava tumače i primjenjuju u skladu s važećim standardima i praksom međunarodnih tijela i institucija koje nadziru njihovo provođenje i primjenu. Srbija je strana ugovornica Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima. Shodno tome, možemo reći da su razvijene adekvatne manjinske politike koje stalno treba unapređivati i dalje razvijati prateći realne potrebe manjina, univerzalne i regionalne trendove manjinske zaštite. Razvijene i adekvatne manjinske politike predstavljaju dobar osnov manjinske zaštite i afirmacije. Međutim, uz adekvatne manjinske politike moramo imati i visok stupanj svijesti o manjinskim pravima kako kod većinskog tako i kod manjinskog stanovništva, dobro organizirana tijela državne

vlasti i cijeli institucionalni sustav spreman provoditi manjinske politike. Dešava se u praksi da imamo neusuglašenost između manjinskih politika i onih koji te politike trebaju provoditi. U budućem razdoblju treba puno raditi na tom polju, jer manjinske politike će biti adekvatne samo ako su primjenjive u praksi i ako daju konkretne rezultate. Osim toga, treba težiti načelima ravnopravnosti i razmjernosti gdje će manjinske politike obuhvatiti podjednako sve nacionalne manjine uz težnju uspostave balansa između različitih nacionalnih manjina. Takav pristup će u znatnoj mjeri smanjiti disproporciju izraženu u razvijenosti i integraciji nacionalnih manjina u Srbiji.

► **Kako vidite ulogu nacionalnih vijeća u ostvarivanju prava nacionalnih manjina? Smatrate li ovaj model dobrim u odnosu na neke druge modele, u drugim državama?**

Nacionalna vijeća kao neteritorijalne samouprave u područjima kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma najviše su predstavničke organizacije nacionalnih manjina u Srbiji. Kao takve, ove organizacije trebale bi imati ključnu ulogu u ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina. Međutim, možemo konstatirati da aktualno stanje nije tako. Određena nacionalna vijeća su dobro organizirana i na visokoj razini izvršavaju obveze iz svoje nadležnosti, dok s druge strane imamo vijeća koja su i dalje na početku, čiji je rad na početnom nivou i koji dalje ne ispunjavaju svrhu svog postojanja, niti bilježe značajne rezultate na polju zaštite i afirmacije svojih nacionalnih manjina. Smatram da trenutni model organizacije nacionalnih vijeća ima određenih nedostataka, ali ne možemo reći da je neodgovara-

rajući. Trebamo biti svjesni da i drugi modeli imaju manjkavosti, tako da sigurno ne možemo reći – neki drugi model bio bi mnogo bolji. Postojeći model treba revidirati, osuvremeniti, dati mu vitalnost i prilagoditi ga stvarnim potrebama nacionalnih manjina. Posebno treba raditi na djelotovornijem radu nacionalnih vijeća i njihovom suštinskom sudjelovanju u odlučivanju na različitim nivoima uz smanjenje prostora savjetodavne uloge koju trenutno imaju. Najveći broj pitanja koja se odnose na danu nacionalnu manjinu najprije treba definirati i artikulirati u okviru vijeća kroz dijalog i zajednički konsenzus većine pripadnika dane manjine. Pitanje nacionalnih vijeća nije zatvoreno pitanje. U budućnosti trebamo posvetiti punu pažnju na polju njihove profesionalizacije i funkcionalnosti. Naročito ih finansijski treba osnažiti i osamostaliti. Povećanje proračuna nacionalnih vijeća polazna je osnova na tom putu. Ozbiljno treba razmotriti model uspostave nacionalnih vijeća na lokalnom nivou, uz snaženje na državnom. Mislim da bi na taj način bila riješena mnoga otvorena pitanja, ali i da bismo imali jedan djelotvorniji pristup manjinskim pravima uopće, jer se najveći dio manjinskih prava ostvaruje upravo na lokalnom nivou. Često imamo dobre standarde u zaštiti nacionalnih manjina, ali oni na lokalnom nivou ne doživljavaju implementaciju.

► **U kojoj mjeri položaj nacionalnih manjina ovisi o njima samima, a u kojoj od državnih tijela i politika?**

U znatnoj mjeri položaj nacionalnih manjina zavisi od njih samih, jer mnoge inicijative, procesi i sama organizacija manjina često polaze od njih. Inertno stanje i pasivnost ne mogu dovesti do dobrih i konkretnih rezultata. Zato manjine moraju imati određene kapacitete, poduzi-

mati inicijative, biti agilne i istrajne na polju svoje potpune afirmacije i očuvanju svog nacionalnog identiteta. Međutim, moramo priznati i da se manjine unutar sebe suočavaju s različitim problemima, podijeljenostima, neslaganjima, teritorijalnoj nekoncentriranosti, nedostaku kohezije, migracijama, političkim i ideološkim neslaganjima i nizom drugih problema. U takvom stanju događa se da manjine nisu fokusirane na suštinska pitanja koja su od značaja za njihov bolji položaj i potpunu integraciju. One manjine koje su prevladale probleme unutar svoje zajednice imaju jak konsenzus o nacionalnim pitanjima, dobro su organizirane i bilježe napredak na svim poljima manjinske zaštite. Uloga državnih tijela i institucija je izuzetno velika, možda i ključna kada se prevladaju unutarnji problemi manjina. Postoji cijeli sustav državnih tijela, institucija i ustanova

koje imaju posebnu ulogu u zaštiti i afirmaciji nacionalnih manjina. Međutim, kao što i sami možete zaključiti, nije dovoljan jednostran pristup ovom problemu, potrebno je zajedničko i sinkronizirano djelovanje manjina i državnih tijela kako bi razina manjinskih prava bila što veća, a položaj manjina mnogo bolji. U budućnosti puno pažnje treba posvetiti zajedničkom djelovanju i stavljanju posebnog akcenta na konkretne nacionalne manjine.

► **Kako vidite ulogu gradova i općina (lokalnih samouprava) u ostvarivanju prava nacionalnih manjina?**

Lokalne samouprave kao pravo građana da neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika upravljaju javnim poslovima od neposrednog, zajedničkog i općeg interesa za lokalno stanovništvo imaju i posebnu ulogu u ostvarivanju prava nacionalnih manjina. Upravo na lokalnoj razini ostvaruje se najveći dio manjinskih prava. Lokalne samouprave imaju konkretne nadležnosti, ovlaštenja i obveze iz domene manjinske zaštite, na što ih posebno obvezuje niz različitih zakonskih i podzakonskih normi. To se posebno odnosi na one lokalne samouprave u kojima žive pripadnici nacionalnih manjina, a upravo je najveći broj takvih u Srbiji. Zakonodavstvo Srbije poznaje i posebnu kategoriju nacionalno mješovitih jedinica lokalnih samouprava. Nacionalno mješovitim smatraju se one jedinice u kojima pripadnici jedne nacionalne manjine čine više od 5% od ukupnog broja stanovnika ili svih nacionalnih manjina čine više od 10% od ukupnog broja stanovnika prema posljednjem popisu stanovništva. Zakon o lokalnoj samoupravi predviđa da se u tim jedinicama osnivaju savjeti za međunacionalne odnose. Njihova

osnovna uloga je da razmatraju pitanja ostvarivanja, zaštite i unaprjeđenja nacionalne ravnopravnosti. Osim navedenog, savjeti imaju i niz drugih ovlaštenja. Na žalost, lokalne samouprave u maloj mjeri imaju djelotvorne savjete. Smatram da ovi savjeti u najvećem broju lokalnih samouprava ne funkcioniraju i da često postoje samo na papiru. U tom smislu, lokalne samouprave moraju raditi na formiranju funkcionalnih savjeta za međunacionalne odnose. Svijest lokalnih nositelja vlasti mora biti na mnogo većem nivou kada su u pitanju manjinska prava. Zabrinjava i činjenica da nositelji lokalnih vlasti često misle da su zaduženi samo za lokalna komunalna pitanja, a da je za manjinska prava zadužen netko drugi. Taj pristup je pogrešan i on se u budućnosti mora mijenjati.

► **Nije se uspjelo u donošenju novog Akcijskog plana za nacionalne manjine. Koje su njegove glavne manjkavosti? Što predstoji na ovome planu?**

Ne može se reći da se nije uspjelo s donošenjem novog Akcijskog plana, budući da je postupak rada na pripremi teksta ovog strateškog dokumenta još uvijek u tijeku. Naime, u skladu s propisima kojima se uređuje planski sustav, usvajanje strategijskih dokumenata pretpostavlja poduzimanje niza koraka i provođenje inkluzivnog i transparentnog postupka za njihovo donošenje. Ovo konkretno znači da je u postupak pripreme novog Akcijskog plana uključen veliki broj aktera iz reda nadležnih državnih tijela i institucija, ali i predstavnika nacionalnih vijeća, organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija. Osim toga, po potrebi i pozivu, u radu Posebne radne grupe sudjeluju i predstavnici drugih institucija, kao i stručnjaci, savjetnici i konzultanti. Također, izradi ovog strategijskog dokumenta prethodila je izrada polaznih osnova i analiza efekata prethodnog Akcijskog plana. U cilju uključivanja najšire javnosti u proces pripreme teksta novog Akcijskog plana Ministarstvo je srpnja 2022. godine provelo postupak javnih konzultacija u vezi s Radnom verzijom Akcijskog plana. Plan će biti baziran, između ostalog, na Izvještaju o napretku u procesu pristupanja Srbije Europskoj uniji, preporukama iz Četvrtog mišljenja Savjetodavnog komiteta o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, kao i na zaključcima i preporukama iz »Ex-post analize o realizaciji Akcijskog plana«. Spomenuta analiza je pokazala da su neki ciljevi u prethodnom Akcijskom planu bili preambiciozni ili nedovoljno precizni po pitanju jasne poruke što je potrebno učiniti. Kada su u pitanju pojedinačne aktivnosti, ukazano je da su one generalno vodile k ostvarenju rezultata, ali je konstatirano da između pojedinih rezultata i aktivnosti često nije postojala dovoljno konkretna veza, kao i da je zbog nedovoljne procjene dostupnih kapaciteta za provođenje aktivnosti, kašnjenje jedne aktivnosti nerijetko uzrokovalo i kašnjenje drugih. Budući da se zbog provođenja izbora za članove nacionalnih vijeća i izbora nove Vlade zastalo s radom na ovom strategijskom dokumentu, Ministarstvo će u idućem razdoblju nastaviti rad na finalizaciji teksta Akcijskog plana, nakon imenovanja novog sastava radne grupe. Prilikom donošenja Akcijskog plana moramo imati na umu i određena opravdana neza-

dovoljstva predstavnika pojedinih nacionalnih vijeća, čije primjedbe trebamo razumjeti i uvažiti kako bismo donijeli kvalitetan i odgovarajući Akcijski plan.

► **Kako vidite stanje zastupljenosti nacionalnih manjina u državnim tijelima, javnoj upravi, pravosuđu, policiji?**

Ovo je jedno od veoma aktualnih i otvorenih pitanja koje predstavlja veliki izazov u općoj integraciji nacionalnih manjina. Drago mi je da je na tom polju u minulom razdoblju napravljen veliki pomak i da postoji jedan novi pozitivni pristup koji obećava da će to biti na još većem nivou. Dobra je poruka za sve pripadnike nacionalnih manjina u Srbiji da se na čelu resornog Ministarstva za ljudska i manjinska prava nalazi ministar koji dolazi iz redova nacionalnih manjina. Želimo da se ta praksa u budućnosti i dalje nastavi i da takav pristup bude na pokrajinskoj i lokalnoj razini, kao i u drugim granama vlasti i općenito u javnom sektoru. Ubrzano i s punim kapacitetom treba raditi na povećanju zastupljenosti nacionalnih manjina u javnoj upravi, policijskim i pravosudnim tijelima. Posebno treba posvetiti pažnju u nacionalnom mješovitim sredinama da se ispoštuju standardi razmjerne zastupljenosti nacionalnih manjina, a u onim sredinama gdje imamo dominantno većinsko srpsko stanovništvo ili većinsko manjinsko stanovništvo, moramo se rukovoditi principima afirmativne akcije. Koliko god su važna prava manjina, poput službene uporabe jezika i pisma ili pak obrazovanja, izuzetno je važno da pripadnici nacionalnih manjina budu ravnomjerno i reprezentativno zastupljeni na svim nivoima državne vlasti, a posebno u policiji, tužiteljstvu i sudovima. Treba pohvaliti činjenicu da je i na tim poljima u minulom razdoblju dosta učinjeno, ali svakako u budućnosti to mora biti dosta više.

► **Hoće li uskoro biti dostupni podaci o zastupljenosti nacionalnih manjina u navedenim područjima?**

Za utvrđivanje podataka o zastupljenosti nacionalnih manjina u javnoj upravi od značaja je ukazati da su odgovarajućim zakonskim izmjenama stvoreni osnovi za njihovo prikupljanje, ali još uvijek ne postoje službeni podaci o broju uposlenih pripadnika nacionalnih manjina u državnim tijelima. Takav podatak postoji samo na nivou AP Vojvodine. Etnosenzitivna statistika prijeko nam je potrebna, jer zahvaljujući njoj dobijamo točne parametre koji će nam u budućnosti biti realni pokazatelji stanja na ovom polju. U posljednjih nekoliko godina donijet je set zakona kojim su predviđene afirmativne mjere za upošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u cilju daljeg unaprjeđenja stanja u ovom području. Iskreno se nadam da će podaci o zastupljenosti nacionalnih manjina biti brzo dostupni i da će to biti dobar pokazatelj realne slike njihove zastupljenosti u tijelima javne uprave, policijskim, tužiteljskim i sudskim tijelima. Na osnovu tih podataka možemo i konkretnije govoriti o ovom pitanju. Dobro je da pripadnici nacionalnih manjina pokazuju veliku zainteresiranost i želju raditi u navedenim tijelima, da imaju završene potrebne škole i fakultete i da žele dati svoj doprinos u funkcioniranju države.

Hrvati u Kaćmaru

Od većinskog stanovništva do zajednice koja izumire

Početkom XX. stoljeća Kaćmar je imao 5.000 stanovnika, a Hrvata je bilo oko 1.700. Sada Kaćmar ima oko 1.800 stanovnika, a prema popisu iz 2011. godine bunjevačkih Hrvata je samo 180

Kaćmar je mjesto u jugozapadnom dijelu Mađarske koje se 1711. godine spominje kao hrvatsko naselje, a polovicom XVIII. stoljeća svi stanovnici bili su bunjevački Hrvati. Oni su i 1736. godine izgradili prvu crkvu, posvećenu sv. Jakovu Starijem. Nijemci se u Kaćmar doseljavaju od 1786. godine, ali su bunjevački Hrvati i dalje bili većinsko stanovništvo, no već sredinom XIX. stoljeća Nijemci su činili polovicu stanovništva.

Prema podacima iz 1941. godine Nijemci su u Kaćmaru bili većinski narod, Mađara je bilo 24 posto, a bunjevačkih Hrvata skoro 27 posto. Nijemci su protjerani nakon Drugog svjetskog rata, a u narednim desetljećima rastao je broj mađarskog stanovništva, dok je zajednica bunjevačkih Hrvata postajala sve malobrojnija. Prema popisu iz 2011. godine bunjevačkih Hrvata u Kaćmaru je bilo 180.

To su posljednji službeni podaci, jer je popis stanovništva u Mađarskoj bio listopada prošle godine, a rezultati još nisu objavljeni.

Od 1994. godine Hrvati u Kaćmaru imaju Hrvatsku manjinsku samoupravu.

Umjesto bunjevačke škole samo sati hrvatskog

Zajednica bunjevačkih Hrvata u Kaćmaru danas je malobrojna, hrvatski jezik i ikavicu danas govore još samo stariji mještani. Bunjevačka škola radila je do 1971. godine. Kada je škola zatvorena, a učenici prebačeni u mađarsku školu, u bunjevačkoj školi bilo je oko 80 đaka. Sada se nastava održava u jednoj školi, a učenici imaju mogućnost pohađati hrvatski jezik pet puta tjedno.

»Bunjevački Hrvati su uglavnom živjeli u dijelu koji se zove Senta. Ja tamo i dalje živim, imamo i naše groblje. Malo nas je ostalo, a koliko nas ima pokazat će rezultati ovog popisa. Bunjevačku ikavicu naučila sam u svojoj obitelji, jer su naši stari tako govorili, poslije sam ovdje u Kaćmaru išla u bunjevačku školu, pa kasnije u gimnaziju na hrvatsko-srpskom jeziku u Budimpešti. Hrvatski govori jedna od mojih kćeri, koja je završila gimnaziju na hrvatskom u Pečuhu i koja je studirala u Zagrebu, gdje je i ostala. Ostali su učili hrvatski jezik kao predmet u školi«, kaže **Teza Balazić**, predsjednica Hrvatske samouprave u Kaćmaru, koja ima tri zastupnika u lokalnoj samoupravi.

Anica Matoš nastavnica je hrvatskog jezika u osnovnoj školi u Kaćmaru.

»Imamo pet sati hrvatskog jezika, i držim uz to jedan sat plesa i tu učimo bunjevačke igre. Težak je to posao, jer učenici uglavnom slabo govore svoj materinski jezik«, kaže Anica Matoš.

»U vrtiću imamo posebnu grupu djece na hrvatskom jeziku i ima ih dvadesetak i s njima tjedno radim po dva sata. Nitko od djece ne govori hrvatski, nisu naučili u svojim obiteljima«, kaže **Margita Išpanović Tupčija** koja se nakon odlaska u mirovu, a radila je u školi, prihvatila posla odgojiteljice u vrtiću.

Joso Vujić radi kao bilježnik u lokalnoj samoupravi u Kaćmaru i dobro govori hrvatski jezik. Kaže, dok nije pošao u školu nije ni govorio mađarski.

 Bunjevačka škola

»Tako je bilo u našoj kući, ali ja imam dva sina i nismo ih naučili našu bunjevačku ikavicu. Stariji sin mi sada prigovara što ga nismo naučili«, kaže Vujić.

Na pitanje kako bunjevački Hrvati u Kačmaru, koji još znaju svoj jezik razgovaraju kada se sretnu na ulici odgovara: »Na mađarskom«.

Jezik se gubi, ali se bunjevački Hrvati u Kačmaru trude očuvati običaje, nošnju. O tragu Hrvata u ovom mjestu svjedoče imena ulica koja su i na hrvatskom, natpis na školi i na hrvatskom jeziku, zgrada nekadašnje Bunjevačke škole, natpis na zgradi općine na kome piše: »U spomen 300. obljetnice doseljavanja bunjevačkih Hrvata. 1987. stanovništvo sela Kačmar«, te križevi koje su obnovili kačmarski Hrvati.

Podijeljena crkva

U povijesti Kačmara ostalo je zabilježeno kako je katolička crkva nekada bila podijeljena na njemački i hrvatski dio. Iako je ograda koja je razdvajala vjernike odavno uklonjena, bunjevački Hrvati i danas misu prate iz desnog dijela crkve.

»Nekada je ova crkva bila manja nego što je danas, pa je nakon doseljavanja Nijemaca bila mala za sve vjernike. Nijemci se nisu htjeli miješati s nama, jer su naši ljudi uglavnom živjeli po salašima, dolazili su u blatnjavoj obući. Nije im se to sviđalo, pa je prvo crkva proširena, onda su od biskupa tražili posebni dio crkve, tako da su svoj dio imali Nijemci, a svoj Hrvati. Ograda je uklonjena poslije Drugog svjetskog rata, ali do prija četiri-pet godina još je važno da svatko sprema svoju stranu crkve«, kaže **Teza Balažević**.

»Mise na hrvatskom jeziku nekada su bile redovite. Bilo je tako da je jedan mjesec bio mađarski, jedan hrvatski, jedan njemački. Ako je mjesec bio bunjevački, velika misa bila je naša, a mala mađarska i njemačka i tako se to mijenjalo. U Kačmaru sada nema župnika već nam dolazi iz susjednog Madaraša i mjesečno imamo pet misa«, kaže Teza Balažević.

Mise na hrvatskom su samo kada dođe svećenik koji govori hrvatski jezik. Razlog je to što od Božića i Nove godine u Kačmaru nije bilo mise na hrvatskom jeziku.

Zanimljiv je podatak da je u Kačmaru, koji je sada mjesto s većinskim mađarskim stanovništvom, prva misa na mađarskom jeziku bila tek 1946. godine.

Z. V.

Armirani beton i zemljotres

Posljednji ispit koji sam polagao na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu (ne samo meni) zvao se betonske konstrukcije. Većina nas ovaj predmet je smatrala suvišnim, jer mi arhitekti nismo imali pravo projektirati nikakve konstrukcije. To je bio posao građevinskih inženjera, ali smatralo se da i mi trebamo imati elementarna saznanja o betonskim, čeličnim itd. konstrukcijama, kako bismo mogli uspješnije surađivati s kolegama građevnicima-konstruktorima. Profesor koji nam je predavao ovaj predmet bio je pokojni **Slobodan Romić**, koji je govorio: »Ja znam 'beton' za desetku, moji asistenti za devet, a

Hotel Slavija u Budvi

student može dobiti maksimalno osmicu». »Prolaznost« na ispitu bila je sljedeća: od 200 prijavljenih studenata, na usmeni ispit je obično pozivano oko 15 kandidata od kojih je ispit položilo 5-6. Poslije ispita svi smo hodnicima fakulteta ponosno hodali »kao osloboditelji Skoplja«, pogotovo oni koji su dobili veću ocjenu od šest. Pričamo o betonu, jer smo učili da »armirani beton dobro odolijeva seizmičkim utjecajima«. Naravno, učili smo i dimenzioniranje armature da konstrukcija bude otporna na ove utjecaje, prije svega da podnese sile savijanja i smicanja koje su najčešće prilikom pomjeranja tla uslijed potresa. Beton je stari građevinski materijal, koristili su ga već antički Rimljani za gradnju. Beton se sastoji od tzv. agregata, punila koji je inertan (kamen, lomljena opeka itd.) i aktivnog veziva (razne vrste cementa). Rimljani su koristili tzv. rimski cement ili pucolan koji su dobili mljevenjem vulkanskog kamena. Armirani beton je suvremeni izum, nova vrsta građevinskog materijala. Patentirao ga je 1867. godine, ne jedan »građevinac« nego jedan francuski vrtlar **Joseph Monier** koji je bio bijesan što su mu se velike crepane saksije često slupale. Pokušao je i uspio napraviti velike saksije kombinacijom čelične žičane mreže i cementne žbuke od pijeska koje se nisu lomile. U to doba čelik, bolje rečeno liveno željezo, se već koristilo u građevinarstvu. Problem je bio kako željezo sačuvati od požara, jer uslijed vatre vrlo brzo gubi čvrstinu. Monierov patent, tanka ploča od žice i cementne žbuke, upravo je odgovorio ovoj svrsi. Masovna primjena armiranobetonskih konstrukcija počela je početkom XX. stoljeća.

Čelik je skuplji od betona

U prirodi također postoji »armirana konstrukcija«, na primjer gnijezdo lastavice, u kojem trave igraju ulogu armature, a blato betona. U armiranobetonskim konstrukcijama beton prima sile pritiska, a armatura sile savijanja i smicanja. Osnov zajedničkog djelovanja betona i čelika zasniva se na skoro identičnim adhezijskim osobinama, koeficijent istezanja i skupljanja je približno jednak ova dva materijala. Armatura je zapravo jedna prostorna konstrukcija sastavljena od uglavnom pravih čeličnih šipki razne debljine; ove šipke povezuje tanja armatura u obliku pravokutnika (grede i stubovi) zvane uzengije. Prilikom zemljotresa uzengije igraju najvažniju ulogu, jer od njihove gustine u stupovima zavisi otpornost na smičuće sile potresa. Ako se »štedi« s uzengijama, dolazimo u situaciju koja se dogodila hotelu Slavija u Budvi prilikom razornog djelovanja zemljotresa 1979. godine (otprilike iste jačine kao sada u Turskoj). U bivšoj SFRJ bilo je tri razorna pomjeranja tla: u Skoplju (1963.), zatim u Banjaluci (1969.) i u Budvi. Nakon svakog potresa propisi su pooštreni, tako da je Subotica recimo na trusnom području, a susjedni Segedin nije. Rezultat ovoga je da mi trošimo oko 30% više armature, što poskupljuje gradnju.

Komentar potresa u Maloj Aziji

Promatrajući snimke posljedice zemljotresa u Turskoj i Siriji, prvi dojam mi je bio da je prilikom gradnje pojedinih višekatnih objekata »zaboravljena« potrebna armatura, ali ne samo uzengije kao u Budvi nego i glavne noseće ar-

Ruševine u Avtakyji, Turska

mature. Zemljotresi u Maloj Aziji su poznati od pamtljivijeka, zato su vjerovatno i građevinski propisi prilagođeni gradnji u takvim uvjetima. Dokaz je priložena slika ruševina, ali i neoštećene višekatnice. Turske vlasti su objavile da ima 564 optuženih i 160 uhićenih u svezi izgradnje 164.000 objekata i 530.000 stanova, ali su mnogi i pobjegli iz zemlje. Na žalost, žrtvama to ne pomaže, ali mi Subotičani možemo mirno spavati, ne trebamo se bojati zemljotresa, jedino možda pogrešaka građevinaca.

Grad i njegove općine

Nekoliko posljednjih brojeva *Hrvatske riječi* u kojima je tema bila što koje naselje nema, a trebalo bi imati za normalan život njegovih stanovnika, otvorilo je ne samo pitanje sadašnjeg načina funkcioniranja lokalne samouprave nego u perspektivi i jedno ranije započeto: treba li i može li Grad Subotica biti podijeljen na općine?

Žitelji prigradskih mjesnih zajednica najbolje znaju i osjećaju posljedice sadašnje i ranijih politika lokalne samouprave koje su, ma koliko naizgled različite bile, u jednoj stvari iste: radi se (ulaže) stihijski, pa pojedine investicije u njih više djeluju kao zgoditak na lutriji negoli kao plod dobro promišljenog plana. Plana razvoja prigradskih naselja – i to dugoročnog, od Skupštine grada usvojenog i na papiru donesenog – zapravo i nema, pa zato i imamo situaciju da su se sredstva svojedobno ili sad (svejedno) izdvajala za »gradnju« kazališta u Čantaviru (!), Doma kulture u Novom

Žedniku ili pak za rekonstrukciju sportskih terena u Bačkom Dušanovu, a da se pri tomu sami stanovnici tih naselja nisu izjasnili treba li im to ili nešto drugo (asfaltirane ulice ili vodo- vod i kanalizacija, recimo). O tome kakve reakcije izazivaju takve odluke najbolji odgovor ćete dobiti od samih stanovnika drugih naselja koji se (s pravom) osjećaju uskraćeni. Uostalom, dovoljno je samo izaći iz Subotice i vidjeti svu šarolikost u razvijenosti njezinih prigradskih naselja: dok je Palić grad u malom, Tavankut se bori i za očuvanje postojećeg infrastrukture.

Problemi s kojima se suočavaju stanovnici prigradskih mjesnih zajednica bili su i ranije u osnovi isti, pa je autor ovoga teksta (istina, u jednim drugim novinama) prije petnaestak godina pisao serijal tekstova upravo na ovu temu: treba li i može li Grad Subotica biti podijeljen na općine? I dok su se stariji stanovnici Bajmaka, Čantavira i Palića sa sjetom prisjećali dana kada su njihova mjesta bili općine (da, bili su nakon Drugog svjetskog rata) za to su se vrijeme tadašnji čelnici lokalne samouprave snbivali, dajući neodređene odgovore o tome kako sada za to »nije vrijeme«

ili pak one malo određenije kako bi takvo što dodatno povećalo administraciju, a to je, naravno, pitanje novca kog, naravno, (nikada) nema. Za potrebe iste teme, a da se dokaže da takvo što itekako može funkcionirati, u serijalu su svoja svjedočenja iznijeli i predstavnici lokalnih vlasti u Jánoshalmi, Mélykútu i Bácsalmásu u susjednoj Mađarskoj. Veći dojam od njihovih riječi s kojim sredstvima u vlastitom proračunu raspolažu ostavio je sam izgled tih naselja: uređen i funkcionalan, a srednja škola u Jánoshalmi ili pak pravi gradski izgled Bácsalmása – koji su po broju stanovnika tek za tisuću-dvije veći od Bajmaka i Čantavira – bili su povod za pitanje zašto tako nešto ne može i kod nas?

Tko je god bio u Tompi, na Kelebiji, Ásotthalomu, a napose u Mórahalomu – koji je nakon »toplovođne investicije« u vidu modernog kompleksa bazena izrastao u ovdašnju verziju »Gradića Paytona« – vidio je da su ta mjesta opremljena svom komunalnom infrastrukturom potrebnom za XXI. stoljeće, kao i to da o izgledu i uređenju tih mjesta brinu sami mještani, zaposleni u lokalnom komunalnom poduzeću (Ásotthalom, mjesto veličine Tavankuta). A tko je god bio u Prelogu, u Međimurskoj županiji u Hrvatskoj, uvjerio se u to kako mjesto od oko 5.000 stanovnika može biti grad, ne samo na papiru nego i doslovce. Onako kako to izgleda i postoji u Austriji ili Njemačkoj, primjerice.

Iako je i sama Subotica bremenita istim problemima, napose njene rubne mjesne zajednice po kojima se za kišnih dana više gaca negoli pješači, zaista nije jasno zašto se stanovnicima prigradskih naselja ne pruži prilika da sami raspolažu većim dijelom svojih sredstava i na taj način im se omogući i da sami odlučuju o tome treba li im kazalište u mjestu ili je asfaltiranje blatnih ulica ipak prioritet. Zakon o lokalnoj samoupravi daje mogućnost formiranja općina na teritoriju Grada, a primjer za to kod nas su Beograd i Novi Sad. Uostalom, kako smo spomenuli, takva praksa postojala je i u Subotici kada su Bajmak, Čantavir, Palić (pa i Tavankut) zaista bili općine i kada je život u njima – primjeren standardima onoga doba – bio kud i kamo bliži samoj »varoši«. Zadruga, industrija, domovi kulture, ambulante, pošte, bazeni i sportski tereni brojnošću ljudi u njima najbolje su svjedočili u prilog spomenutom. U sadašnjoj situaciji, kada je iz gradskog proračuna za »funkcioniranje« mjesnih zajednica predviđeno sredstava tek toliko da se kupi ogrjev kako se ljudi u njima ne bi smrzavali i da se plati (ako dote- kne) tajnica, stanovnici prigradskih mjesnih zajednica s pravom se, prilikom svake »investicije«, osjećaju podređeno i zakinkuto. Jer, ako već dugoročnog plana za razvoj prigradskih mjesnih zajednica nema, zašto ne dopustiti ljudima da ga sami naprave i pokažu jesu li sposobni i ostvariti ga. Primjeri iz navedenih sredina u drugim državama svjedoče o tome da je to moguće.

Z. R.

Adaptacije, rekonstrukcije i dogradnje Narodnog kazališta u Subotici

Pet rokova u 16 godina

»Za jedan tako lijep i važan objekt u državi novca nema«, rekao je 2011. ministar okoliša i prostornog planiranja Oliver Dulić. Novca nije bilo ni narednih godina, pa je rok za završetak radova pomjeren čak pet puta

»Vidim svjetlo na kraju jednog dugačkog puta. Pod svodovima Narodnog kazališta u ovoj godini imat ćemo prve nastupe subotičkih umjetnika i umjetnika iz zemlje i svijeta«, izjavio je početkom veljače pokrajinski premijer **Igor Mirović** prigodom potpisivanja ugovora s gradonačelnikom **Stevanom Bakićem** o nastavku adaptacije, rekonstrukcije i dogradnje Narodnog kazališta u Subotici. Kao najnoviji, peti po redu, rok za završetak kazališta najavljen je 1. 9. 2023., ali bez završetka koncertne dvorane (!).

Koliko je zaista ovaj put dugačak i kakvim i čijim djelima je popločan prenosimo vam u pregledu najvažnijih događaja u vezi s rušenjem, adaptacijom, rekonstrukcijom i dogradnjom kazališta u proteklih 16 godina. Politička partija koja najduže gradi Talijin hram je vladajuća Srpska napredna stranka. Od spomenutih 16 godina dvije trećine vremena – 11 godina na vlasti je na državnoj i pokrajinskoj razini, a više od polovice vremena – 7 godina na lokalnu. Sve ove godine dio vlasti je Savez vojvođanskih Mađara (SVM), partija koja je jedina bila za rušenje kazališta.

Prvi rok do 2012.

Rušenje cijele zgrade kazališta, osim zaštićenog dijela sa stupovima, započelo je sredinom 2007., a najavljeni rok za završetak radova bio je 5 godina – dakle 2012. godine.

Zbog nezadovoljstva građana odlukom o rušenju 2007. organizirana je peticija koju je pokrenula Liberalno-demokratska partija, potom je novu peticiju organizirao G 17 plus, a protiv rušenja bio je i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, dok se Demokratska stranka nije izjasnila. Jedino je SVM podržao projekt rušenja. Tadašnji gradonačelnik **Géza Kucsera** (iz SVM-a) istakao je kako se 15 godina prije samog rušenja pripremao projekt i da su za to vrijeme vođeni brojni razgovori sa stručnjacima te da je usvojen od svih službenih institucija.

»Kazalište je u takvom stanju da je nemoguća njegova polovična obnova, ono se mora temeljno rekonstruirati i taj posao je graditeljski izazov. Nema razloga da ga ne uradimo, jer tada samo, baš kao i desetljećima prije nas, taj posao ostavljali narednoj generaciji«, rekao je direktor Zavoda za urbanizam kome je povjereno da vodi radove na izgradnji pozorišta **Kristijan Bartuš**.

Suprotnoga mišljenja bio je netom prije smijenjeni glavni gradski arhitekta **Zsombor Szabó** kao i arhitektica **Viktorija Aladžić**.

»Mogli smo ovu zgradu obnoviti takvu kakva jest i sačuvati arhitekturu XIX. stoljeća, a na novom mjestu sagraditi novo kazalište i budućim generacijama ponuditi zgradu u duhu novog vremena«, izjavila je Aladžić prije samog rušenja objekta.

Sredinom 2009. jasno je bilo kako radovi na objektu kasne, a gradonačelnik **Saša Vučinić** i predsjednik Upravnog odbora Narodnog kazališta **József Kasza** obrazložili su da je to zbog političkih nesuglasica. Istakli su kako je na račun izvođača uplaćeno puno manje od dogovorenih sredstava, što su iz Ministarstva kulture osporili i rekli kako nije točno da oni blokiraju gradnju.

Projektom je predviđeno kako će troškove rekonstrukcije objekta od dvije milijarde dinara snositi država, Pokrajina i Grad u omjeru 45:45:10.

»Simptomatično je da Ministarstvo kulture ne odgovara na poslan zahtjev; s njima se jednostavno ne može stupiti u kontakt i mogu reći da su se totalno oglašili na ugovorenu obvezu. Stoga mogu reći da država ne razmišlja u pravcu ispunjenja preuzete obveze«, rekao je Kasza, dodajući kako ipak vjeruje da će predsjednik Srbije **Boris Tadić** održati danu riječ i da će se osobno založiti da izgradnja Kazališta bude završena.

Suboticu je za vrijeme stajanja radova zbog nedostatka sredstava 2011. posjetio ministar okoliša i prostornog planiranja **Oliver Dulić** koji je potvrdio da radovi neće biti završeni u roku, do 2012.: »Za jedan tako lijep i važan objekt u državi novca nema«.

Novca nema

Novi gradonačelnik Subotice **Modest Dulić** 2013. najavio je i novi rok završetka kazališta – 2016. godinu zahvaljujući Fondu za kapitalna ulaganja AP Vojvodine koji će uložiti 500 milijuna dinara.

»Naša obveza je da projekt prilagodimo vremenu u kome živimo i financijskoj situaciji Grada, Pokrajine i Republike, i da ga uskladimo s realnim potrebama grada kada je u pitanju kulturni program. (...) Ideja je da se projekt završi do rujna i da onda, s raspoloživim sredstvima koja bi u međuvremenu trebali osigurati i od strane Republike, uđemo u jednu veliku nabavu i praktično u

kontinuitetu tri godine gradimo kazalište. Naša zajednička namjera je da se od travnja, kada krene izgradnja, ne staje i da za tri godine Subotica konačno dobije ovako značajan objekt», naglasio je Dulić.

Prema novom idejnom rješenju najavljeno je rušenje gornjega kata prema Korzou i Trgu slobode što će površinu objekta sa 16.000 m² smanjiti na 10.000 m².

Otkrivanjem šest korintskih stupova 2015. službeno je završena rekonstrukcija vanjskog starog dijela zgrade Narodnog kazališta. Ovom prigodom predsjednik Skupštine Vojvodine **István Pásztor** istakao je kako je najveću podršku projektu do sada dala Pokrajinska vlada i Uprava za kapitalna ulaganja te da se projekt ne može okončati bez značajne financijske podrške republičke vlasti. Gradonačelnik **Jenő Maglai** rekao je kako je završetkom ove faze Subotici vraćen stari sjaj.

»To nama i našim sugrađanima daje poticaj i samopouzdanje da smo sposobni, da imamo kapaciteta odraditi velike projekte«, rekao je Maglai.

Krajem 2015. godine, poslije pauze od nekoliko godina financiranja iz Republike, ugovor o nastavku financiranja obnove kazališta potpisali su gradonačelnik Maglai i ministar kulture i informiranja **Ivan Tasovac**.

»Velik je privilegij, ali i odgovornost, kada ste u poziciji da završavate sve one poslove koje nisu završili vaši prethodnici«, rekao je Tasovac.

»Skadar na Bojani«

Dvije godine kasnije, početkom 2017., u Gradskoj kući sastali su se novi ministar kulture i novi gradonačelnik,

Vladan Vukosavljević i Bogdan Laban, kada je postavljen novi – treći rok završetka kazališta. Početak 2020. ministar je ovom prigodom najavio kao rok, a isti potvrdio 2018. kada je opet posjetio Suboticu.

Sredinom spomenute 2020. u Suboticu je došla premijerka **Ana Brnabić** te postavila novi, četvrti rok – 2021. godine.

»Srbija mora postati zemlja u kojoj se završavaju započete stvari. Zbog toga je važna zgrada Narodnog kazališta u Subotici, 'Skadar na Bojani', koji moramo završiti i ona je projekt od najvećeg prioriteta. Bit će završen 2021.«, rekla je premijerka i dodala kako je rok za godinu dana pomjeren zbog epidemije koronavirusa.

Godinu dana poslije roka koji je postavila premijerka, 2022. rebalansom pokrajinskog proračuna stekla su se sredstva za završetak posljednje faze radova.

»Pokrajinska administracija je džentlmenski uspjela osigurati i onaj novac koji je trebala osigurati Vlada Srbije i Grad Subotica«, rekao je Mirović i najavio povećanje broja zaposlenih u Narodnom kazalištu.

Prema dostupnim izvorima, do sada je u realizaciju ove investicije uloženo preko 2,5 milijarde dinara.

Podsjetimo, glumci svih ovih 16 godina rade u prostorijama napuštene tvornice *Mladost*, dok predstave u nedostatku matične kuće izvode na sceni *Jadran*.

J. D. B.

Život u naseljima gdje žive Hrvati (III.)

Čekaju se bolja vremena

Dom kulture postoji u Batrovcima i Ljubi. U Sotu postoji ruinirani objekt nekadašnjeg doma kulture, ali trenutno nema financijskih uvjeta za izgradnju novog. Za okupljanje mještana koriste prostor lovačkog društva i župnu dvoranu Kata. U Vašici, usprkos želji i potrebi, nemaju prostora u društvenom vlasništvu gdje bi ga izgradili

O d 19 naseljenih mjesta Općine Šid, četiri su pretežno naseljena Hrvatima. To su Sot, Batrovci, Vašica i Ljuba. U sva četiri spomenuta sela postoje škole, pošte, trgovine, a u samo nekima od njih domovi kulture koji se mogu koristiti. Škole za prva četiri razreda rade u Sotu, Batrovcima i Ljubi, dok se u Vašici nalazi podružnica matične škole *Vuk Karadžić Adaševci*, koju osim djece iz Vašice, pohađaju i djeca do osmog razreda iz Ilinaca i Batrovaca. Dom kulture postoji u Batrovcima i Ljubi. U Sotu postoji ruinirani objekt nekadašnjeg doma kulture, ali trenutno nema financijskih uvjeta za izgradnju novog. Za okupljanje mještana koriste prostor lovačkog društva i župne dvorane *Kata*. U Vašici, usprkos želji i potrebi, nemaju prostora u društvenom vlasništvu gdje bi ga izgradili.

Volja postoji, ali nema mjesta

Vašica danas ima oko 1.400 stanovnika. Osnovna škola u selu izgrađena je 1754. godine. Prije nekoliko godina renovirana je i nju pohađaju djeca iz Vašice, te djeca iz Ilinaca i Batrovaca, njih oko 150. Selo ima ambulantu, Nogometni klub *Napredak* koji okuplja strijelce i lovce u lovačkom udruženju *Fazan*, udrugu žena i Književni klub *Blagoje Jastrebić*. Također, u selu postoji pekara i trgovine, poljoprivredna ljekarna. Prije nekoliko godina Mjesna

zajednica Vašica je uz podršku lokalne samouprave Šid izgradila pješačko-biciklističku stazu između ovog naseljenog mjesta i Šida u cilju povećane sigurnosti prometa. Problem je što nemaju prostor u kom bi se okupljala omladina.

»Potreban nam je neki prostor, ali nemamo gdje izgraditi objekt. Planirali smo izgraditi zgradu Doma kulture na mjestu nekadašnje zadruga u centru sela. Ta zgrada je stara i u fazi je rušenja, ali je trenutno država u sudskom sporu s nasljednicima i nemoćni smo bilo što učiniti. Ideja nam je bila urediti i prostor za djecu, gdje bismo održavali razne radionice za njih i roditelje, ali nažalost nemamo više nijedan objekt u javnom i državnom vlasništvu. Budući da imamo aktivnu udrugu žena, uspjeli smo im osigurati prostor u školskom stanu u kojem rade. Čekat ćemo završetak sudskog spora i nadamo se da ćemo u dogledno vrijeme uspjeti izgraditi dom za mlade«, ističe predsjednica Mjesne zajednice Vašica **Vesna Brdar**.

Stara zadruga u Vašici

Župna dvorana zamjenjuje Dom kulture

U Sotu postoji škola za učenike do četvrtog razreda, pošta, trgovinski i ugostiteljski objekti, mesnica, sportski tereni i sportska dvorana u osnovnoj školi. Nekadašnji Dom kulture je ruiniran i nije za veća okupljanja, a mještani sela za druženje i kulturne događaje koriste dvoranu Lovačkog doma.

»Da bi se obnovio Dom kulture potrebna su velika ulaganja i velika financijska sredstva. Inicijativa je postojala, ali budući da su sredstva Mjesne zajednice mala, odustali smo od te namjere i čekamo neka bolja vremena. Isplativije nam je da postojeći Dom kulture srušimo i da izgradimo novi, ali za to treba čekati da se stvore uvjeti. Koristimo Lovački dom i dvoranu u školi za okupljanje mještana do 30 osoba. Budući da imamo dobru suradnju s mjesnim župnikom **Bošnjakovićem**, za veća okupljanja, slavlja, svadbe, krštenja, možemo koristiti dvoranu *Kata* koja je izgrađena u župnom dvorištu i ona nam je od velikog značaja«, kaže predsjednik Mjesne zajednice Sot **Nemanja Ursuz**.

Batrovci se nalaze u zapadnom dijelu šidske općine, na obali rijeke Bosut. Kada je riječ o društvenom životu, u centru sela smješten je Dom kulture i osnovna škola koju djeca pohađaju do četvrtog razreda.

»U selu imamo Dom kulture, trgovinu, lokalnu kavanu i trgovinu. Dom kulture je u dobrom stanju. Imamo grijanje, vodu i kuhinju. Koristimo ga za razne vrste proslava i druženja, a tu se okupljaju i članice udruženja žena koje u tom prostoru organiziraju druženja i predstavljaju svoje rukotvorine. Također, tu se okupljaju i mladi, igraju stolni tenis, kartaju se, slušaju glazbu i druže se. Imamo dobre uvjete, iako bismo mogli učiniti neke stvari na poboljšanje uvjeta, ali moramo čekati bolja vremena«, ističe predsjednica MZ Batrovci **Violeta Colner**.

Prije nekoliko godina je u ovom mjestu, u crkvenom dvorištu na mjestu stare oronule zgrade, izgrađen novi pastoralni centar, prvenstveno za potrebe mladih, vjeronauka, sate folkloru i pjevanja, ali i za potrebe starijih župljana. Staru oronulu zgradu porušili su u dobrovoljnoj

akciji mještani, a od istog materijala izgrađena je nova dvorana gdje se danas okupljaju mladi i stariji te gdje se održavaju duhovne obnove.

Najveći problem cestovna infrastruktura

Ljuba se nalazi uz samu granicu s Hrvatskom. Djeca imaju vrtić i četverogodišnju školu. Postojeći Dom kulture zadovoljava potrebe za različite kulturne manifestacije. Na katu doma smješteni su mjesni ured i prostorije kulturno-umjetničkih društava. Dvorana Doma kulture često se koristi za organiziranje kulturnih događaja, igranki i drugih svečanosti. Selo ima ambulantu i trgovinu. Blagodati prirodnih ljepota u okolici ovom fruškogorskom mjestu daju posebnu čar, a najveći problem je cestovna infrastruktura. Zbog čestog prometa vozila i teretnjaka kroz selo (zbog blizine graničnog prijelaza), dionice ceste su u vrlo lošem stanju, a mještani priželjkiju rekonstrukciju ceste Ljuba – Sot i rekonstrukciju ceste u samom selu.

Što se tiče cestovne infrastrukture u Vašici, ona je puno bolja. Prije nekoliko godina Mjesna zajednica Vašica je uz podršku lokalne samouprave Šid izgradila pješačko-biciklističku stazu između ovog mjesta i Šida u cilju povećane sigurnosti prometa. Blizina graničnog prijelaza lokalnom stanovništvu u Batrovcima nije od koristi, a njegovu blizinu najviše osjete u sezoni kada je promet veći kroz selo, što se da primijetiti i po udarnim rupama na cesti koje se često moraju popravljati.

Sva četiri mjesta imaju vodovod. Prije tri godine završena je izgradnja vodovodne mreže u Sotu, Privinoj Glavi, Bikić Dolu, Ljubi i Molovinu, mjestima gdje su kućanstva do tada za vodoopskrbu koristila vodu s vlastitih bunara i izvora.

S. D.

Pivčiji salaš otvorio svoj Dućan u Subotici

Osim na tezgi, svježa roba i na policama

»Razloga za otvaranje ovog dućana ima više. Glavni je što su se promijenile navike ljudi. Tijekom radnog tjedna više se kupuje po marketima i mnogo manje odlazi na tržnice na što je dijelom utjecala i pandemija koronavirusa, a tu je i činjenica da je u velikim marketima moguće kupiti i druge proizvode pa se odmah obavi kompletna kupovina«, kaže Vedran Kuntić

O Pivčijem salašu pored Bikova pisali smo u našem tjedniku u više navrata. O proizvodnji organskog i povrća kontrolirane kvalitete, o životinjama koje se nalaze na ovom salašu, ugostiteljskoj i turističkoj ponudi, a, prije svega, o **Vedranu Kuntiću**, koji je uz pomoć svojih roditelja **Petra** i **Mirjane** pokrenuo ovaj obiteljski biznis prije punih deset godina. Čitavo desetljeće on vrijedno i uporno obavlja najveći dio poslova, a budući da su se u međuvremenu navike njegovih, a i ostalih kupaca/potrošača promijenile, odlučio je izaći im ususret, te svoje proizvode, osim s tezge, ponuditi i s polica **Dućana**, koji je otvoren 18. veljače u centru Subotice. Trenutno je to jedina radnja u gradu koja nudi povrće i voće kontrolirane kvalitete te proizvode individualnih proizvođača.

Salaš – tržnica – dućan

Obitelj Kuntić, na čelu s Vedranom, od 2012. godine se na **Pivčijem salašu** bavi organskom proizvodnjom po-

vrača. Točnije, neke vrste se uopće ne tretiraju, dok su ostale kontrolirane kvalitete, što znači da su minimalno špricane i to s karencom koja je davno istekla prije prodaje. Usporedo s razvojem proizvodnje, otvorili su tezgu na Mliječnoj tržnici u Subotici na kojoj su, uz svoje povrće i jagode, prodavali i voće svojih susjeda – individualnih proizvođača. Nakon jednog desetljeća bavljenja ovim poslom odlučili su otvoriti radnju i u prostoru u centru grada (Strossmayerova 20) ponuditi povrće i voće sa salaša. O razlozima otvaranja **Dućana** Vedran Kuntić kaže:

»Razloga za otvaranje ovog dućana ima više. Glavni je što su se promijenile navike ljudi. Tijekom radnog tjedna više se kupuje po marketima i mnogo manje odlazi na tržnice na što je dijelom utjecala i pandemija koronavirusa, a tu je i činjenica da je u velikim marketima moguće kupiti i druge proizvode pa se odmah obavi kompletna kupovina. Također, tu je i ne mali problem parkinga i platnih kartica, što nije slučaj kod marketa. Ljudi su navikli plaćati karticama, a na tržnicama nema čitača (u tržnice se nije ulagalo proteklih 50 godina). Bilo je i situacija da nam zimi smrznuta roba, a ljeti prokuha, pa se dosta baci. Tu je i radno vrijeme, odnosno zaposleni ne mogu doći na tržnicu koja radi kada su i oni na poslu, a i naš salaš je od centra grada prilično daleko, pa im poslije posla ne odgovara da dolaze do Bikova. Tako je došlo do manjeg broja kupaca i jednostavno nismo mogli uskladiti proizvodnju i prodaju. Gubilo se vrijeme s prodajom na tržnici, dosta se robe rashodovalo i došli smo do trenutka da vidimo što i kako dalje – staviti li ključ u bravu i otići u inozemstvo (što ipak nije bilo rješenje budući da su u ovaj posao uloženi ogromni novci i veliki broj godina) ili otvoriti ovakvu radnju i izaći kupcima u susret. Ovo je sad

neka test faza i vidjet ćemo kako će sve to ići u narednih godinu dana».

Ipak, Kuntićeви se nisu u potpunosti »odrekli« Mliječne tržnice. Na njoj svoje proizvode i dalje nude tijekom vikenda, dok njihov *Dućan*, u koji se »preselio« veliki broj dugogodišnjih kupaca, a ima i novih, radi od ponedjeljka do petka od 13 do 19 sati.

Asortiman robe i dnevne obveze

Dućan, kako smo već naveli, najvećim dijelom nudi svježe povrće i voće iz domaćeg uzgoja. Također, tu se mogu kupiti i drugi proizvodi lokalnih proizvođača, kao i južno voće po povoljnim cijenama.

»Najveći dio čini povrće s našeg salaša od kojeg veći na nije tretirana (ne mogu reći da je organsko jer nema-mo certifikat), a inače kod tretiranog koristimo biološka sredstva. Sad kreće salata, špinat, rotkvica, mladi luk, češnjak, a za oko mjesec dana kreću jagode. Od zime imamo krumpir, luk, ciklu, mrkvu, cvjetaču, brokoli... Budući da smo otvorili radnju, što iziskuje nešto više troškova od onih na tržnici, gledali smo da u ponudi imamo i drugih proizvoda – južnog voća (po nešto nižim cijenama u odnosu na najpovoljnije markete), te proizvode lokalnih proizvođača – domaću tjesteninu, jaja, med, orašaste plodove, hren, cvijeće... Tu su i jabuke, a bit će i bresaka, grožđa...«, navodi Vedran dodajući kako su do sada uvijek uspjeli udovoljiti potrebama svih svojih kupaca.

Plodove svog rada prodaju i od kuće, a kada je nastupila korona raznosili su ih i na kućne adrese, što je

trajalo sve do kraja pandemije. To su ukinuli budući da Vedran najveći dio poslova radi sam i nije stigao nastaviti baviti se i tim poslom. To nas je navelo na pitanje o njegovim dnevnim obvezama.

»Od ponedjeljka do petka prodavač sam u dućanu, a subotom i nedjeljom na tržnici. Svakoga jutra idem u nabavu južnog voća i ostale robe, onda unosim račune i kalkulacije u računar za taj dan, potom ide branje naših proizvoda, kontrola radnika koji također beru i spremanje robe za taj dan. Znači, svakoga dana beremo novu robu, donosim je u market i prije otvaranja dopunjavam police. Prodajem do 19, a kući stižem oko 20 sati. U poslovima mi, koliko mogu, pomažu roditelji, ali najveći dio radim sam. Trenutno imam dva radnika, ali konstantno se smjenjuju. Kako kome dosadi, moram tražiti nove i općenito je teška situacija po pitanju radne snage. S jedne strane malo ih je pouzdanih i vrijednih, a s druge, mi im ne možemo ponuditi dnevnicu kakva je za voće ili u nekim firmama. Ovo je povrće, a svi znamo cijene povrća«, kaže Vedran Kuntić.

Dok smo snimali ovaj razgovor pred početak radnog vremena dućana, ušla je mušterija (vrata nisu bila zaključana) koja je izrazila oduševljenje što je u gradu otvoren jedan ovakav dućan jer joj je, kako je rekla, dosta odlazaka u velike markete. To je, može se reći, potvrdilo da je ovako nešto bilo potrebno gradu, na što Vedran dodaje da je dosta ljudi do sada to reklo, ali da će se u narednih godinu dana tek vidjeti hoće li se to i isplatiti.

Na koncu smo ovog mladog i vrijednog poduzetnika, koji inače za sebe kaže da je uporan i da ne odustaje lako od bilo kakvog posla dok god vidi da ima smisla baviti se njim, pitali kako bi ocijenio proteklo desetljeće bavljenja proizvodnjom organskog, odnosno povrća kontrolirane kvalitete i je li bila dobra odluka krenuti u to, na što je odgovorio:

»Mi smo mali proizvođači i može se reći da smo na pozitivnoj nuli. Rekao bih da se isplatilo do sada, ali trenutno je neki prijelomni period kada trebamo procijeniti vrijedi li nastaviti. Više ne ulažemo u proizvodnju, ali nadamo se da će se otvaranje ovog dućana pokazati kao dobar potez odnosno kao dobra investicija.«

Radno vrijeme Vedrana Kuntića je od ponedjeljka do petka, od rano ujutro do 20 sati, dok subotom i nedjeljom pola dana provede na tržnici. Znači, nema niti jedan slobodan dan, a svoje radno vrijeme produžio je prije svega kako bi udovoljio svojim kupcima. Kako mu onda drukčije uzvratiti nego kupujući od njega svježe i kvalitetne proizvode, ako ne na tržnici subotom i nedjeljom, onda u *Dućanu* u Strossmayerovoj ulici, bilo koji dan od ponedjeljka do petka, od 13 do 19 sati.

I. Petrekanić Sič

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 46 14; 487 40 36; 487 43 36
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-454-8/2023-04
DATUM: 22. 2. 2023. godine

Na temelju članka 5. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programskih aktivnosti i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Sl. list APV*, broj: 14/15 i 10/17), članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine (*Službeni list APV*, broj: 7/23) i članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture predškolskih ustanova na teritoriju AP Vojvodine (*Službeni list APV*, broj: 7/23), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/22), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) raspisuje

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE REKONSTRUKCIJE, ADAPTACIJE, SANACIJE, INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG, SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA, UČENIČKOG STANDARDNA I PREDŠKOLSKIH USTANOVA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2023. GODINU

Natječaj se raspisuje na iznos sredstava osiguranih Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/22) i to: za financiranje i sufinanciranje rekonstrukcije, adaptacije, sanacije, investicijsko i tekuće održavanje objekata ustanova osnovnog, srednjeg obrazovanja i odgoja, učeničkog standarda i predškolskih ustanova na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u ukupnom iznosu od 180.000.000,00 dinara (na razini osnovnog obrazovanja i odgoja 121.000.000,00 dinara, na razini srednjeg obrazovanja i odgoja 40.000.000,00 dinara, za ustanove učeničkog standarda 7.500.000,00 dinara i za predškolske ustanove 11.500.000,00 dinara).

Sredstva se ne dodjeljuju za financiranje i sufinanciranje izvođenja radova izgradnje i dogradnje.

Sredstva se ne dodjeljuju za radove čije je financiranje u punom iznosu osigurano iz drugih izvora.

Realizacija financijskih obveza obavljat će se sukladno likvidnim mogućnostima proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnositelji prijave

Podnositelji prijave su:

škole za osnovno obrazovanje i odgoj, škole za srednje obrazovanje i odgoj i ustanove učeničkog standarda na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine čiji je osnivač Republika Srbija, AP Vojvodina i jedinica lokalne samouprave; jedinice lokalne samouprave (isključivo za potrebe predškolskih ustanova) na teritoriju AP Vojvodine.

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine, kao i po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture predškolskih ustanova na teritoriju AP Vojvodine su:

1. Značaj realizacije projekta u odnosu na sigurnost djece/učenika, odgojitelja/nastavnika i zaposlenika koji koriste objekte
2. Značaj realizacije projekta u odnosu na osiguravanje kvalitetnih uvjeta za izvođenje odgojno-obrazovnog rada
3. Financijska opravdanost projekta
4. Održivost projekta
5. Lokalni odnosno regionalni značaj projekta
6. Aktivnosti koje su poduzete u cilju realizacije projekta
7. Osigurani izvori sredstava za realizaciju projekta
8. Iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini u odnosu na godinu kada je raspisan natječaj.

OPĆE SMJERNICE NATJEČAJA

Ukoliko je tehnički moguće projekt realizirati u više neovisnih faza izvođenja radova, podnositelj prijave treba podnijeti prijavu s jasno navedenim fazama za izvođenje radova i naznačenim financijskim sredstvima za sve faze.

Priloženi predmjer i predračun radova treba biti s precizno utvrđenom količinom radova i s tržišnim cijenama, jer će se sredstva podnositelju prijave prenositi nakon provedenog odgovarajućeg postupka nabave sukladno Zakonu o javnim nabavama (a najviše do odobrenog iznosa). Viškove radova i nepredviđene radove Tajništvo neće moći financirati.

Podnositelj prijave, koji je za određeni projekt konkurirao i na drugim mjestima, ima pravo podnošenja prijave i na predmetni natječaj ukoliko u trenutku podnošenja prijave nije imao, niti je mogao imati spoznaju o tome jesu li mu odobrena sredstva po drugom natječaju za predmetni projekt.

U slučaju podnošenja prijave sa sufinanciranjem radova, sredstva osigurana na ime udjela ustanove mogu biti vlastita, iz donacija i iz proračuna svih razina vlasti.

Nakon dodjele sredstava po Natječaju, Korisnik će biti dužan: potpisati ugovor o dodjeli proračunskih sredstava s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo), kojim će se regulirati međusobna prava i obveze ugovornih strana;

provesti odgovarajući postupak nabave sukladno Zakonu o javnim nabavama (*Sl. glasnik RS*, broj: 91/19);

angažirati neovisnu osobu kao stručni nadzor nad izvođenjem predmetnih radova;

u svemu se pridržavati Upute za realizaciju ugovora o dodjeli novčanih sredstava iz proračuna APV za 2023. godinu.

NACIN PODNOŠENJA PRIJAVE

Prijave se podnose na jedinstvenom natječajnom obrascu Tajništva. Cjelokupna natječajna dokumentacija može se preuzeti od 22. 2. 2023. godine na internetskoj adresi Tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs

Prijave se dostavljaju putem pošte na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice s naznakom »Za financiranje i sufinanciranje rekonstrukcije, adaptacije, sanacije, investicijsko i tekuće održavanje objekata ustanova osnovnog, srednjeg obrazovanja i odgoja, učeničkog standarda i predškolskih ustanova na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu«, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad, ili se podnose osobno, predajom na pismnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (prizemlje zgrade Pokrajinske vlade).

Uz prijavu na Natječaj, prilaže se:

A) ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE REKONSTRUKCIJE, ADAPTACIJE, SANACIJE I INVESTICIJSKO ODRŽAVANJE OBJEKATA

1. preslika tehničke dokumentacije na temelju koje je tijelo nadležno za izdavanje građevinske dozvole izdalo rješenje o odobrenju izvođenja radova (u slučaju da je vlasnik objekta na kome se izvode radovi AP Vojvodina, a ustanova nije pribavila rješenje o odobrenju za izvođenje radova, ova ustanova podnosi presliku tehničke dokumentacije na temelju koje će nakon pribavljanja suglasnosti za izvođenje radova od strane Pokrajinske vlade, nadležno tijelo izdati rješenje o odobrenju izvođenja radova);

2. preslika rješenja o odobrenju za izvođenje radova koje izdaje tijelo nadležno za izdavanje građevinske dozvole (u slučaju da je vlasnik objekta na kome se izvode radovi AP Vojvodina, ustanove koje nisu pribavile rješenje o odobrenju za izvođenje radova, podnose akt nadležnog tijela kojim se potvrđuje da je priložena tehnička dokumentacija cjelokupna i odgovarajuća, na temelju koje će se po dobivanju suglasnosti Pokrajinske vlade za izvođenje radova izdati rješenje o odobrenju za izvođenje radova);

3. predmjer i predračun radova potpisan i ovjeren od strane odgovornog projektanta (dokument ne stariji od šest mjeseci s numeriranim stranicama, obvezno treba sadržavati datum izrade);

4. u slučaju sufinanciranja dostaviti dokaz o osiguranim sredstvima za sufinanciranje radova (ugovor, rješenje, izva-

dak iz proračuna jedinice lokalne samouprave i slično) zajedno s uredno potpisanom i pečatiranom Izjavom o udjelu u sufinanciranju predmetnih radova (Izjavu dostaviti u slobodnoj formi);

5. u slučaju da je podnositelj prijave uplatio u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine sredstva od najma objekta ili dijela objekta u prethodnoj kalendarskoj godini, dostaviti presliku ugovora o najmu i dokaz o izvršenoj uplati (izvadak Uprave za trezor).

B) ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE TEKUĆEG ODRŽAVANJA OBJEKATA

1. presliku akta izdanog od strane tijela nadležnog za izdavanje građevinske dozvole, kojim se potvrđuje da je predmetna vrsta radova u priloženom predmjeru i predračunu radova, tekuće održavanje objekta, odnosno radovi za koje ne izdaje rješenje o odobrenju za izvođenje radova prema Zakonu o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, broj: 72/09, 81/09 – ispr., 64/10 – odluka US, 24/11, 121/12, 42/13 – odluka US, 50/13 – odluka US, 98/13 – odluka US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – dr. zakon, 9/20 i 52/2021);

2. predmjer i predračun radova potpisan i ovjeren od strane odgovornog projektanta (dokument ne stariji od šest mjeseci s numeriranim stranicama, obvezno treba sadržavati datum izrade);

3. u slučaju sufinanciranja dostaviti dokaz o osiguranim sredstvima za sufinanciranje radova (ugovor, rješenje, izvadak iz proračuna jedinice lokalne samouprave i slično) zajedno s uredno potpisanom i pečatiranom Izjavom o udjelu u sufinanciranju predmetnih radova (Izjavu dostaviti u slobodnoj formi);

4. u slučaju da je podnositelj prijave uplatio u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine sredstva od najma objekta ili dijela objekta u prethodnoj kalendarskoj godini, dostaviti presliku ugovora o najmu i dokaz o izvršenoj uplati (izvadak Uprave za trezor).

Rok za podnošenje prijave na Natječaj je 17. 3. 2023. godine.

Tajništvo zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno odrediti ispunjenje potrebnih uvjeta za dodjelu sredstava.

Povjerenstvo neće razmatrati:

nepotpune prijave;

nepravodobne prijave (prijave poslane nakon roka koji je označen kao posljednji dan natječaja);

nedopuštene prijave (prijave koje su podnijele neovlaštene osobe i subjekti koji nisu predviđeni Natječajem);

prijave koje se ne odnose na natječajem predviđene namjene;

prijave Korisnika koji u prethodnoj kalendarskoj godini nisu poštovali odredbe Ugovora o dodjeli sredstava iz proračuna APV;

prijave Korisnika koji u prethodnoj kalendarskoj godini nisu opravdali sredstva dodijeljena iz proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine kroz financijska i narativna izvješća.

Rezultati Natječaja bit će objavljeni na internetskoj prezentaciji Tajništva.

Zainteresirane osobe dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu dobiti u Tajništvu na brojeve telefona: 021/487 4614, 021/487 4036 i 021/487 4336

Pokrajinski tajnik, Zsolt Szakállas

Dužijanica i Gubec na Sajmu turizma

BEOGRAD – Na ovogodišnjem, 44. Međunarodnom sajmu turizma u Beogradu, na štandu Turističke organizacije Grada Subotice, predstavile su se i dvije hrvatske udruge – UBH *Dužijanica* iz Subotice i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Prezentacija *Dužijanice* bila je u znaku manifestacije *Takmičenje risara* te su posjetitelji mogli probati i dio risarskog »ručka« (slaninu i domaći kruh), dok se *Gubec* predstavio stvaralaštvom u tehnici slame, uz sudjelovanje slamarki. Sudionici ovih prezentacija bili su odjeveni u bunjevačku nošnju. Tijekom nastupa prikazivan je i promotivni film o *Dužijancima*. »TO Grada Subotice pohvalila je našu prezentaciju, ostavili smo dobar dojam na posjetitelje, a jedna agencija potencijalno je iskazala interes za organiziranje posjeta *Takmičenju risara*«, kaže direktor UBH-a *Dužijanica* **Marinko Piuković**.

Štand TO Grada Subotice na kojem su se predstavile ove hrvatske udruge, među ostalim, obišao je i **Nikola Bajić**, savjetnik za gospodarstvo i manjine u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu.

Knjižničarska nagrada za Bernadicu Ivanković

ZAGREB – Knjižničarska savjetnica Gradske knjižnice Subotice **Bernadica Ivanković** dobitnica je nagrade Zaklade *Dr. Ljerka Markić-Čučuković* u kategoriji knjižnica, ustanova, udruga ili pojedinaca koji promiču knjižničarsku struku i bibliotekarstvo općenito za 2022. godinu. Dodjela nagrade se održava danas (3. ožujka) u Vijećnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Zaklada *Dr. Ljerka Markić-Čučuković* djeluje već 25 godina pri Katedri za bibliotekarstvo Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i svake godine nagrađuje najbolje studente bibliotekarstva, odnosno knjižnicu, ustanovu, udrugu ili pojedinca za značajan doprinos knjižničarskoj struci.

Republički natječaj za manjine

BEOGRAD – Ministarstvo kulture Srbije raspisalo je više natječaja, među kojima i Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata iz područja suvremenog stvaralaštva u Srbiji u 2023. godini, u području kulturnih dje-

latnosti nacionalnih manjina. Natječaj se raspisuje radi prikupljanja prijedloga za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi, kao i projekata umjetničkih, odnosno stručnih i znanstvenih istraživanja u kulturi iz područja suvremenog stvaralaštva, odnosno u oblasti kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina u Republici Srbiji, a koji doprinose ostvarivanju općeg interesa u oblasti kulture.

Najmanji iznos koji će biti financiran ili sufinanciran po projektu iznosi 100.000 dinara. Natječaj je otvoren do 6. ožujka 2023. godine. Više informacija na sajtu Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Hrvatska riječ i ZKVH na novosadskom Sajmu knjiga

NOVI SAD – NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vođanskih Hrvata predstaviti će svoja najnovija izdanja na Sajmu knjiga u Novom Sadu koji se održava od 7. do 13. ožujka na Novosadskom sajmu.

Predstavljanje dvaju nakladnika bit će održano u ponedjeljak, 13. ožujka, s početkom u 15 sati. Prvo će od 15 sati biti predstavljen novi dvobroj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* (sunaklada ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*), a u 15,45 sati na programu je predstavljanje knjige *Fragmenti: Izbor intervju 2003. – 2022.* koja je tiskana u povodu 20. obljetnice od izlaska prvog broja obnovljenog tjednika *Hrvatska riječ*.

Navedena predstavljanja bit će održana u organizaciji Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama i Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za potrebe utvrđivanja javnog interesa, formiranje površine javne namjene – nekategoriranog atarskog puta, na k.p. br. 2115/5, 727, 726, 725, 724/2, 724/1 i 681 k. o. Žednik u Subotici (naručilac projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 10. do 16. ožujka 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet-skoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 10. do 16. ožujka 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Dvije tisuće ljudi na somborskom prelu, skupština HSS-a u Hrtkovcima

25. veljače 1941. – *Hrvatski dnevnik* piše da je 23. veljače HKD *Miroljub* u Somboru održao peto po redu svoje veliko hrvatsko prelo. Okupilo se blizu dvije tisuće ljudi ne samo iz Sombora nego i ostalih mjesta Bačke i Baranje, među

inim: izaslanik **Vladka Mačeka**, potpredsjednika vlade Jugoslavije i narodni zastupnik iz Osijeka **Stjepan Hefer**, somborski župnik **Antun Skenderović**, prvaci HSS-a za Bačku i Baranju (senator **Josip Vuković Đido**, njegov zamjenik **Jerko Zlatarić**, te **Grga Vuković**), **Vinko Žganec** (skladatelj), **Mato Škrabalo** (*Hrvatski radiša*), **Ladislav Vlašić** (liječnik), **Fabijan Hajduković** (dobrotvor), **Sep Febel** (Njemački prosvjetni savez), predstavnici seljačkog pjevačkog društva **Šokac** iz Monoštora i drugi.

26. veljače 1937. – *Subotičke novine* donose detalje s Hrvatskog bunjevačkog prela u Somboru. U svečano okićenoj sali okupilo se do 1.800 osoba iz Sombora, oko 500 sa strane, od čega najviše iz Subotice (do 250 osoba), zatim iz Lemeša, Sonte i B. Monoštora (po 70 osoba), a ostalo iz Bajmaka, Čonoplje, Berega, Baranje, Bača i Vajske. Govore su održali **Antun Matarić**, **Joso Dorotić** i **Marija Vuković**. Omladina je održala igrokaz liječnika **Ladislava Vlašića** u 1. činu *Majka* napisan prigodom 250. godišnjice dolaska Hrvata u Bačku. Uloge i glumci: *Majka Hrvatska* (**Marija Bukta**), *Vila Hercegovka* (**Marija Mihalović**), *Vila Bunjevka* (**Marija Bogdan**) i *Vila Šokica* (**Zora Babić**). Pjevačka sekcija *Miroljuba* je otpjevala *Molitvu Bunjevaca* (tekst **Matije Evetovića**, glazba **V. Žganeca**) i *U našem selu* (šokačka narodna pjesma koju je uglazbio **Rudolf Matz**). **Grga Žuljević** krasnoslovio je pjesmu *Za ljepšu budućnost* od **Alekse Kokića**. Diletantska sekcija (**Lajčo Zemlja**, **Marija Mihalović**, **Marta Bešlin**, **Marija Vodeničar**, **Roza Bogdan**, **Gustav Bogdan**, **Antun Hajnal** i **Josefina Dorotić**) je izvela šaljivu igru *Bunjevac u Zagrebu*. Zabava je trajala do 6 sati ujutro.

27. veljače 1941. – *Hrvatski dnevnik* piše da je Dunavsko banovinsko kazalište (Novi Sad) izrazilo subotičkoj gradskoj upravi svoje negodovanje zbog dodjeljivanja

prostorija Gradskog kazališta za gostovanje Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba za 1. ožujka.

28. veljače 2003. – *Hrvatska riječ* donosi izjavu pjevača **Zvonka Bogdana**, koji objašnjava kako je nastala pjesma *U tom Somboru*. Napisao ju je **Blaško Marković**, zidarski radnik, još prije Prvog svjetskog rata. Uglazbio ju je Zvonkov djed **Franjo Bogdan** skupa sa svojim velikim tamburaškim orkestrom, čiji član je bio i Zvonkov otac **Stipan**, prvo član *Bunjevačkog kola*, a zatim HKD-a *Miroljub*.

1. ožujka 1924. – *Hrvatske novine* pišu da *Bunjevačko kolo* u Somboru na drugi dan poklada, tj. 3. ožujka priređuje *Veliko prelo*.

2. ožujka 1927. – *Dom* piše da je na redovitoj skupštini organizacije Hrvatske seljačke stranke u Hrtkovcima izabran novi odbor: predsjednik **Stjepan Brajčić** (liječnik), potpredsjednik **Ivan Tkalac**, tajnik **Mato Jakovljević**, blagajnik **Josip Kupek**, odbornici: **Mato Tonković**, **Marko Dijanić**, **Marko Cakić**, **Nikola Tkalac** mlađi, **Antal Šamu**, **Andrija Volar**, **Urban Pači**, **Mihalj Štici**, **Mato Leopold**, **Josip Paki**, **Antun Kučinić** i **Nikola Glušac**.

3. ožujka 1939. – *Obzor* piše da se HKD *Miroljub* priprema za doček HPD-a *Bosiljak* iz Čučerja. Članovi *Bosiljka* polaze 8. ožujka na turneju. Gostuju u Bosanskom Brodu, Vinkovcima, Vukovaru, Srijemskoj Mitrovici, Rumi, Petrovaradinu, Osijeku, Somboru, Subotici i na povratku u Đakovu. Prikazuju poznatu Čučersku svadbu i druge narodne običaje svog kraja. Društvo predvodi narodni zastupnik **Franjo Malčić**.

Ovogodišnji *Dani Antuna Gustava Matoša* započeli u Kaćmaru

Veliki Matošev jubilej

I ove godine manifestacija će povezati značajne toponime vezane za Matoša, a početna postaja ovoga puta bio je Kaćmar u Mađarskoj, mjesto gdje je rođen njegov djed Grgur

Ove se godine obilježava veliki jubilej vezan za **Antuna Gustava Matoša** (Tovarnik, 13. lipnja 1873. – Zagreb, 17. ožujka 1914.) – 150 godina od njegova rođenja. Matoš je jedan od najznačajnijih aktera u povijesti hrvatske književnosti. Bio je pjesnik, novelist, esejist, feljtonist i putopisac, najveći predstavnik hrvatske moderne koji je hrvatsku književnost uveo u tokove suvremene europske pisane riječi.

Dijelom svojeg obiteljskog stabla vezan je za mjesto Kaćmar u Mađarskoj, u kojem su rođeni i živjeli njegovi preci – djed **Grgur**, ali i pradjed **Antal**. Po toj liniji Matoš pripada bunjevačkom rodu hrvatskoga naroda, što je i javno isticao navodeći da je »Bunjevac porijeklom, Srijemac rodnom, a Zagrepčanin odgojem«. Upravo stoga, ovogodišnje, a ukupno sedmo, izdanje manifestacije *Dani Antuna Gustava Matoša* otvoreno je 23. veljače u Kaćmaru. Bilo je ovo prvi puta da je u program manifestacije uključen i Kaćmar, uz već ustaljene »postaje« u Hrvatskoj i Srbiji (Tovarnik, Zagreb, Plavnu i Beograd), koje prate kratak, ali uzbudljiv životni hodogram ovog književnog velikana.

Vijenci za velikana

Okupivši sudionike iz Mađarske, Hrvatske i Srbije, program je započeo polaganjem vijenaca na spomen-ploču

Antuna Gustava Matoša koja je podignuta 2003. u zgradi nekadašnje bunjevačke škole u Kaćmaru. Vijence su položili predstavnici Hrvatske samouprave Kaćmara (kao domaćina susreta), predstavnici organizatora manifestacije – Društva hrvatskih književnika Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice i Općine Tovarnik te gostiju – Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, Hrvatske državne samouprave, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Saveza Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji, NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice te obitelji Matoš iz Kaćmara.

Nova tumačenja

U središnjem programu, održanom u lokalnoj vijećnici, bilo je riječi o dosadašnjim učincima ove manifestacije pokrenute 2013. godine. O ovoj temi govorio je predsjednik Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog DHK-a **Mirko Čurić** ističući kako je jedan od rezultata *Dana* knjižnica *Matošev milenij* koja se bavi pisanom ostavštinom ovoga autora te revalorizacijom njegova djela u skladu s novim književno-teorijskim čitanjima. Čurić je naveo i kako je Matoševa pisana ostavština iznimno bogata, iako je za života objavio nekoliko knjiga.

»Kaćmar je Matoš spominjao u svojim tekstovima, opi-

suje da je tu boravio, da ga je djed Grgo vodio po ulicama po kojima smo mi bili danas. Drago nam je da u Kaćmaru još uvijek ima Matoša, da još uvijek ima bunjevačkih Hrvata, da se čuje hrvatska riječ», kazao je Čurić.

Predstavljeno je i deseto godišće časopisa *Nova riječ* u izdanju ZKVH-a i NIU *Hrvatska riječ* o kojem su govorile predstavnice ZKVH-a – v. d. ravnateljice **Katarina Čeliković** i suradnica **Klara Dulić Ševčić**. Kako je istaknuto, u najnovijem broju objavljen je i imaginarni intervju s Matošem koji je »uradio« **Lajčo Perušić** iz Zagreba.

Ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj **Stjepan Blažetin** zahvalio je organizatorima na trudu i rezultatima ostvarenim tijekom dosadašnjeg trajanja ove manifestacije te izrazio zadovoljstvo što su u nju uključeni i Hrvati iz Mađarske.

Prikazan je i dokumentarni film **Mihaela Kelbasa** *Antun Gustav Matoš: Josipu Jurju I.* Večer je uljepšana Matoševom pjesmom *Gospa Marija* u interpretaciji učenice 8. razreda i polaznice hrvatskoga jezika **Sandre Babai** te nastupom Ženskog pjevačkog zbora kaćmarske Hrvatske samouprave.

Povijest sela

Inače, susret u Kaćmaru započeo je ranije prijemom koji je za goste i uzvanike priredio načelnik Općine Ka-

ćmar **Endre Pál**, koji je upoznao okupljene s poviješću sela, u kojem je hrvatska zajednica bila iznimno brojna i ostavila vrlo značajne tragove. Predsjednica Hrvatske samouprave Kaćmara **Teza Balazić** ovom je prigodom izrazila zadovoljstvo što je Kaćmar uključen u obilježavanje velikog Matoševa jubileja.

Kako je na koncu zaključeno, bio je ovo događaj vrijedan Matoševe uspomene, koji je pokazao kako je Matoševo djelo živo i danas i izvan granica Hrvatske. Također, ovaj je program bio i jedna vrsta potpore bunjevačkim Hrvatima u mađarskom dijelu Bačke u njihovim nastojanjima na očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta.

Nakon Kaćmara, program *Dana Antuna Gustava Matoša* bit će nastavljen u Tovarniku, Beogradu, Plavni i Zagrebu. Manifestacija se nastavlja krajem svibnja, a završava u Zagrebu na sam 150. Matošev »rođendan« – 13. lipnja u Društvu hrvatskih književnika i na Mirogoju gdje će se biti položeni vijenci na grobnicu u kojoj su, uz Antuna Gustava Matoša, sahranjeni i njegov djed i otac i drugi članovi obitelji. Pokrovitelji *Dana Antuna Gustava Matoša* su Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Županija vukovarsko-srijemska i Općina Tovarnik.

Također, najavljeno je da će posebnim programom koji priprema Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* velika Matoševa obljetnica biti obilježena i u Subotici.

D. B. P. / Fotografije: Foto Kelbas

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 46 14, 487 40 36, 487 43 36
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-454-9/2023-04
DATUM: 22. 2. 2023. godine

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine (*Službeni list APV*, broj: 7/23), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/22), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) raspisuje

**NATJEČAJ
ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE IZRADE
TEHNIČKE DOKUMENTACIJE ZA POTREBE
USTANOVA OSNOVNOG I SREDNJEG
OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU
AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE
ZA 2023. GODINU**

Natječaj se raspisuje na iznos sredstava osiguranih Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/22) i to za financiranje izrade tehničke dokumentacije za potrebe ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u ukupnom iznosu od 30.000.000,00 dinara (na razini osnovnog obrazovanja i odgoja 20.000.000,00 dinara, na razini srednjeg obrazovanja i odgoja 10.000.000,00 dinara).

Pod izradom tehničke dokumentacije podrazumijeva se izrada one tehničke dokumentacije koja je, sukladno pozitivnim pravnim propisima kojima se uređuje područje planiranja i izgradnje, neophodna za izdavanje akta nadležnog tijela kojim se odobrava izgradnja novih objekata ili izvođenje radova na postojećim objektima koje koriste ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju AP Vojvodine, odnosno: Idejno rješenje;

Idejni projekt s pripadajućim elaboratima (za potrebe izdavanja rješenja o odobrenju za izvođenje radova - rekonstrukcija, adaptacija, sanacija);

Projekt za građevinsku dozvolu s pripadajućim elaboratima;

Projekt za izvođenje s pripadajućim elaboratima;

Projekt izvedenog objekta s pripadajućim elaboratima;

Tehnički opis i popis radova za izvođenje radova na investicijskom održavanju;

Ostala tehnička dokumentacija koja je, sukladno pozitivnim pravnim propisima kojima se uređuje područje planiranja i izgradnje, potrebna za realizaciju planiranog projekta.

Realizacija finansijskih obveza obavljat će se sukladno likvidnim mogućnostima proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnosioci zahtjeva

Korisnici koji imaju pravo sudjelovati u raspodjeli sredstava su škole za osnovno obrazovanje i odgoj i škole za srednje obrazovanje i odgoj na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine čiji je osnivač Republika Srbija, AP Vojvodina i jedinica lokalne samouprave.

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu, nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju AP Vojvodine su:

1. značaj realizacije projekta u odnosu na sigurnost učenika, nastavnika i zaposlenika koji koriste objekte,
2. značaj realizacije projekta u odnosu na osiguravanje kvaliteta uvjeta za izvođenje odgojno-obrazovnog rada,
3. finansijska opravdanost projekta,
4. održivost projekta,
5. lokalni odnosno regionalni značaj projekta,
6. aktivnosti koje su poduzete u cilju realizacije projekta,
7. osigurani izvori sredstava za realizaciju projekta,
8. iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini u odnosu na godinu kada je raspisan natječaj.

NAČIN PODNOŠENJA ZAHTJEVA

Prijava za dodjelu sredstava podnosi se na jedinstvenom natječajnom obrascu Tajništva. Cjelokupna natječajna dokumentacija može se preuzeti od 22. 2. 2023. godine na internetskoj adresi Tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs

Zahtjevi se dostavljaju putem pošte na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice s naznakom »Za natječaj – za financiranje izrade tehničke dokumentacije za potrebe ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju AP Vojvodine za 2023. godinu«, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad, ili se podnose osobno, predajom na pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (u prizemlju zgrade Pokrajinske vlade).

Uz prijavu na Natječaj, prilaže se:

1. projektni zadatak,
2. odluka školskog odbora o pokretanju aktivnosti u vezi realizacije projekta,
3. ponuda-predračun za izradu tehničke dokumentacije (privatna od strane trgovačkog društva, druge pravne osobe odnosno poduzetnika koji su upisani u registar gospodarskih subjekata),
4. dosadašnja raspoloživa dokumentacija za realizaciju planiranog projekta (ukoliko dokumentacija postoji),
5. u slučaju sufinanciranja dostaviti dokaz o osiguranim sredstvima za sufinanciranje tehničke dokumentacije (ugovor,

rješenje, izvadak iz proračuna jedinice lokalne samouprave i slično) zajedno s uredno potpisanom i pečatiranom Izjavom o udjelu u sufinanciranju tehničke dokumentacije (Izjavu dostaviti u slobodnoj formi).

6. u slučaju da je podnositelj prijave uplatio u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine sredstva od najma objekta ili dijela objekta u prethodnoj kalendarskoj godini, dostaviti presliku ugovora o najmu i dokaz o izvršenoj uplati (izvadak Uprave za trezor).

Rok za podnošenje prijave na Natječaj je 17. 3. 2023. godine. Tajništvo zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje potrebnih uvjeta.

Povjerenstvo neće razmatrati:
nepotpune prijave,
nepravodobne prijave (prijave poslane nakon roka koji je označen kao posljednji dan Natječaja),

nedopuštene prijave (prijave podnesene od strane neovlašćenih osoba i subjekata koji nisu predviđeni Natječajem),
prijave koje se ne odnose na Natječajem predviđene namjene,

prijave Korisnika koji u prethodnoj kalendarskoj godini nisu poštovali odredbe Ugovora o dodjeli sredstava iz proračuna APV;

prijave Korisnika koji u prethodnoj kalendarskoj godini nisu opravdali sredstva dodijeljena iz proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine kroz finansijska i narativna izvješća.

Rezultati Natječaja bit će objavljeni na internetskoj prezentaciji Tajništva.

Zainteresirane osobe dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu dobiti u Tajništvu na telefon 021/487 46 14, 487 40 36, 487 43 36.

Pokrajinski tajnik, Zsolt Szakállas

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 46 02, 487 45 58, 487 42 62
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-477/2023-01
DATUM: 1. ožujka 2023. godine

Na temelju članka 5. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programskih aktivnosti i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Sl. list APV*, broj: 14/15 i 10/17), članka 6. stavka 1. Pravilnika o uvjetima regresiranja prijevoza učenika srednjih škola u AP Vojvodini (*Službeni list APV*, broj: 7/23), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/22), pokrajinski tajnik raspisuje

NATJEČAJ ZA REGRESIRANJE PRIJEVOZA UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA NA TERITORIJU AP VOJVODINE ZA 2023. GODINU

Natječaj se raspisuje na iznos sredstava osiguranih Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu na posebnom razdjelu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) za regresiranje prijevoza učenika srednjih škola u AP Vojvodini za 2023. godinu u iznosu od 151.000.000,00 dinara. Sredstva su namijenjena za financiranje i sufinanciranje regresiranja prijevoza učenika srednjih škola u međugradskom prometu koji svakodnevno putuju od mjesta stanovanja do škole i nazad.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnositelji prijave

Korisnici koji imaju pravo sudjelovanja u raspodjeli sredstava su općine i gradovi na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o uvjetima regresiranja prijevoza učenika srednjih škola u AP Vojvodini su:

- broj učenika srednjih škola s područja općine ili grada koji svakodnevno putuju od mjesta stanovanja do škole,
- broj i duljina relacija putovanja,
- cijena prijevoza,

stupanj razvijenosti općine ili grada u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, utvrđen aktom Vlade Republike Srbije.

NAČIN PODNOŠENJA PRIJAVE

Prijava za dodjelu sredstava podnosi se na jedinstvenom obrascu Tajništva (s prilogima). Cjelokupna natječajna dokumentacija može se preuzeti od 1. ožujka 2023. godine na internetskoj adresi Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs

Podnositelj uz prijavu treba priložiti:

Prilog br. 1 i 1a – Tablice o kalkulacijama troškova prijevoza učenika srednjih škola,

Prilog br. 2 – Tablica s osnovnim podacima u vezi regresiranja prijevoza učenika srednjih škola,

Prilog br. 3 – Popis učenika-putnika srednjih škola u međugradskom prometu u školskoj 2022./2023. godini na području općine/grada,

Prilog br. 4 – Finansijski plan regresiranja prijevoza učenika srednjih škola u općini/gradu s procjenom potrebnih sredstava za 2023. godinu.

Prijave se dostavljaju putem pošte na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice s naznakom »Za natječaj – regresiranje prijevoza učenika srednjih škola«, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad ili se podnose osobno, predajom u pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (u prizemlju zgrade Pokrajinske vlade).

Rok za podnošenje prijave na Natječaj je 24. ožujka 2023. godine.

Tajništvo zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno odrediti ispunjenje potrebnih uvjeta za dodjelu sredstava.

Nepravodobne ili nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Rezultati Natječaja će se objaviti na mrežnoj stranici Tajništva.

Dodatne informacije u vezi Natječaja mogu se dobiti u Tajništvu na telefon 021/487 46 02, 487 4558 i 487 4262

POKRAJINSKI TAJNIK, Zsolt Szakállas

Sv. Mala Terezija UNESCO-va osoba svjetske baštine

Duhovni centar oca Gerarda u Somboru kroz šet ovogodišnjih duhovnih večeri priredit će predavanja o sv. Maloj Tereziji, o njezinom životu i rukopisima. Ove godine obilježavaju se značajne obljetnice iz njezinog života, pa je to razlog što je preporuka generalne uprave Karmelićanskog reda da se govori o sv. Maloj Tereziji, klauzurnoj karmelićanki, najmlađoj naučiteljici Crkve.

»Ove godine se obilježavaju vrijedni jubileji iz njezina života: 150 godina od rođenja, 100 godina od njezine beatifikacije, a 2025. slavit će se 100 godina otkako je kanonizirana, tj. proglašena blaženom i svetom. Vjerujemo da ta svetica može mnogo reći i ljudima današnjega vremena, budući da je jedna od tri žene naučiteljice crkve, a i najmlađa je. Živjela je svega 24 godine, ali i s tako malo godina stekla je izvanrednu duhovnu zrelost koju su priznale sve pape i u njezinu vremenu i nakon nje«, kazao je otac **Zlatko Žuvela**, voditelj Duhovnog centra oca Gerarda.

»Sveta Mala Terezija prošla je i tamu i kušnju vjere, duševnu patnju; njezin život bio je s jedne strane obasjan, jer je sve primala iz Božje ruke, ali s druge strane ona je rano izgubila majku, starija sestra koja je zamijenila majku otišla je u karmel. Znači, ona je doživljavala određene emocionalne krize, kasnije je oboljela od tuberkuloze, a to su životne situacije u kojima se može naći svatko od nas. Sv. Mala Terezija nam govori kako da se s time nosimo. Naravno, glavna krepost kod kršćana bi trebala biti milosrđe i ljubav. Nije ona jedina u tome, ali nam naglašava kako nije stvar raditi velike stvari već obične s najvećom dozom ljubavi, a to je ono što Bog gleda. I to svatko u svom konkretnom životu, bio laik svećenik, redovnik može činiti i pratiti taj njezin mali put«, kazao je otac **Stjepan Vidak**, prior Karmelićanskog samostana u Somboru.

Obljetnica rođenja sv. Male Terezije uvrštena je u kalendar obljetnica za 2022./23. godinu kojoj se pridružuje i UNESCO, čime je ova organizacija ovu sveticu uvrstila u rang svjetske baštine.

Svake druge godine UNESCO odaje priznanje osobama iz cijelog svijeta, koje su svaka na svoj način i u svoje vrijeme djelovale na području mira, obrazovanja, znanosti, komunikacija. Budući da se ove godine obilježava 150 godina od rođenja sv. Male Terezije svetište u Lisieuxu predložilo je sv. Malu Tereziju kao predstavnicu Francuske. Ona se natjecala sa 60 osoba iz 47 zemalja.

»Terezija iz Lisieuxa je časna sestra koja je umrla u dobi od 24 godine, koja je nakon smrti osobito poznata po svojim spisima, napose po *Povijesti jedne duše*. Ova

će proslava doprinijeti većoj pravednosti prema ženama koje su svojim djelovanjem promovirale vrijednosti mira. S obzirom na popularnost koja prati Tereziju iz Lisieuxa (grad Lisieux je drugo najpoznatije hodočasničko mjesto u Francuskoj nakon Lourdesa), obljetnica rođenja može biti prilika za isticanje uloge žene unutar religija, u borbi protiv siromaštva i promicanju integriranja. Također, može osnažiti UNESCO-vu poruku o važnosti kulture (pjesme i pisane drame koje je Terezija pisala) u promicanju univerzalnih vrijednosti i kao sredstvo za međureligijski dijalog«, navodi se u obrazloženju UNESCO-a.

Duhovne večeri u Somboru održavaju se ponedjeljkom od 19 sati i 30 minuta u Udruzi Nijemaca *Gerhard*. Time Duhovni centar oca Gerarda nastavlja tradiciju karmela u Somboru, jer je okupljati vjernike počeo sluga Božiji otac **Gerard Tomo Stantić**. Osnutkom Duhovnog centra koji nosi njegovo ime 2005. godine počeli su se ponovno organizirati ovi susreti.

Z. V.

Kongres u Beogradu

Pokret fokolara u Srbiji organizira, nakon višegodišnje pauze, uslijed pandemije covid-19, Kongres koji će biti održan u Beogradu. Kongres će trajati od četvrtka, 2. ožujka, do nedjelje, 5. ožujka, u Pastoralnom centru Beogradske nadbiskupije – *Papa Ivan Dobri*, Hadži Milentijeva 75. Na Kongresu se očekuje preko 150 mladih iz različitih zemalja, počevši od Srbije, Hrvatske, Slovačke i Italije.

Korizmene tribine u Beogradu

Tijekom korizme Beogradska nadbiskupija organizira predavanja koja će biti u obliku tribina svakog petka u korizmi. Prva tribina bit će održana danas, 3. ožujka, s početkom u 19 sati u dvorani Pastoralnog centra – *Papa Ivan Dobri*, Hadži Milentijeva 75, Beograd. Svakog petka bit će druga tema, kao i drugi predavač. Prvo predavanje održat će svećenik Beogradske nadbiskupije vlč. **Andrej Đuriček**, a tema će biti »Život kao dar od začeca do prirodne smrti«.

Korizmene meditacije u Augustinianumu

Svakog utorka u korizmi u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici bit će održane korizmene meditacije s početkom u 18,30 sati. Predavač je profesor i bibličar vlč. dr. **Tivadar Fehér**, a teme su sljedeće:

7. ožujka – *Sin Čovječji je zato došao da on služi*

14. ožujka – *Plamen iz neba*

21. ožujka – *Zato sam došao da vatra palim na zemlji*

28. ožujka – *Isus i Zakej*

Bdijenje za život

Molitvena Inicijativa *40 dana za život* traje od 2. travnja. Svi koji žele mogu se pridružiti i moliti za zaštitu nerođenih beba, za prestanak pobačaja, za liječničko osoblje, za sve koji na duši nose rane pobačaja u Subotici – radnim danima od 17.30 do 18.30 sati u kapeli Cme Gospe kod franjevaca, a subotom i nedjeljom u franjevačkoj crkvi u Subotici od 8 do 9 sati. Na ovu nakanu služit će se i svete mise u kapelici Radio Marije Srbije srijedom u 20 sati.

Novi Sad – svakim danom od 7 do 19 sati ispred Klinike za ginekologiju i akušerstvo *Betanija*.

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj – priprava za brak za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine na teritoriju Grada Subotice i šire okolice započinje 13. ožujka u vjeronaučnoj dvorani u Harambašićevoj 7, s početkom u 19.30 sati.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Korizmene promjene

U našim korizmenim odlukama i nastojanjima da budemo bolji i bliži Bogu usmjerava nas Božja riječ. Tako nas ove nedjelje prvo čitanje podsjeća na Abrahama i njegovu poslušnost Bogu (usp. Post 12,1-4a), Pavao spominje zlopačenje za evanđelje (usp. 2Tim 1, 8b-10), a evanđelist Matej govori o događaju Isusova preobraženja (usp. Mt 17, 1-9).

Pouzdanje u Boga

Svima nam je dobro poznat starozavjetni lik Abrahama, po kojemu se Bog proslavio zbog njegove vjernosti i poslušnosti. Bog pred njega stavlja gotovo nemogući zadatak, ali mu obećava i gotovo nemoguću nagradu. Abraham prihvaća ono što se od njega traži, napušta svoju zemlju i polazi u daleke krajeve, u zemlju koju će mu Bog pokazati. Zarad Boga on napušta uljuljanost i komociju staroga života, s potpunim povjerenjem prihvaća mijenjati svoj život iz korijena. Zato mu Bog uzvraća nagradom. Iako je doživio starost bez djece, Gospodin obećava da će mu potomstvo biti brojno poput zvijezda na nebu. Dakako, obećanje ispunjava, Abraham i Sara u poodmakloj dobi postaju roditelji, te precima čitavog izraelskog naroda. I ime mu je Bog uzveličao, kao što je obećao; Abraham zbog svoje vjernosti i poslušnosti postaje čašćen kao praotac naše vjere, uzor u pouzdanju i predanosti Bogu.

Za vrijeme ove korizme možemo se i sami zapitati imamo li mi povjerenja u Boga kao što ga je imao Abraham. Bog od nas traži da ostavimo udobnosti i rutine života na koje smo naviknuti, traži promjene, traži akciju. Vjera je prihvatiti izazov, koji je prihvatio Abraham, reći Bogu »Da« čak i kad nam se čini da promjena koja je potrebna izlazi iz okvira naših sposobnosti. Bog je onaj koji nas čini sposobnima za ono

što od nas traži, samo ukoliko na to pristanemo. Zaputiti se iz svoje zemlje danas znači izaći iz komfora vjerske običajnosti, uspavanosti i formalizma, te početi živjeti vjeru istinski tragajući za Bogom. To će nas dovesti pred različite izazove, razotkrit će nas pred svijetom kao vjernike, a to je ono što Bog od nas traži: da se razotkrijemo svijetu, da uistinu budemo njegovi a ne samo po običajima i prigodno. I kao što je blagoslovio Abrahama, blagoslovit će i nas. Korizma je pravo vrijeme da se prenamo iz vjerske uspavanosti i, poput Abrahama, započnemo putovanje ususret k Bogu.

Zlopatiti se za evanđelje

Onaj tko se odluči na korak postati istinski vjernik, koji živi vjeru izvan granica običaja i tradicije, postaje svjedok evanđelja u svijetu. To je izazov koji nije lako prihvatiti. Pavao Timoteju poručuje da se zlopati za evanđelje. Zlopatiti se znači podnositi patnju radi navještaja. U naše vrijeme patnja neće biti tamnica niti protjerivanje, kao u Pavlovo. No, onaj koji svojim životom svjedoči Krista neće uvijek biti prihvaćen u svijetu, jer je drugačiji. Svijet, promatrajući onoga tko živi prema Kristovoj riječi, uočava svoje slabosti, svoju nedosljednost, sve ono što ne želi vidjeti u sebi. Zato u svojoj blizini ne želi Kristove svjedoke. Ali, tko nasljeduje Krista i ne želi biti poput svijeta, mora prihvatiti križ evanđelja, a opet korizma je najbolje vrijeme da vjernik prigrlji križ i krene za svojim Spasiteljem.

Nastojati biti Bogu vjeran poput Abrahama i poput Pavla prihvatiti zlopatiti se za evanđelje vodi nas bliže k Bogu. A Božja blizina čovjeka preobražava. Ne možemo ostati isti nakon susreta s Bogom, jer on nas mijenja i čini nas sličnima sebi. Korizmeno vrijeme za nas može biti vrijeme preobraženja, ako zakoračimo bliže k Bogu.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
Tel: +381 21 487 4867
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-575/2023-01
DATUM: 1. ožujka 2023. godine

Na temelju članka 5. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programskih aktivnosti i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Službeni list APV*, broj: 14/15 i 10/17) i članka 24. stavka 2. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 37/2014, 54/2014 – dr. odluka, 37/16, 29/17, 24/19, 66/20 i 38/21), pokrajinski tajnik raspisuje:

**NATJEČAJ
ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE
PROGRAMA I PROJEKATA U PODRUČJU
OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI U 2023. GODINI**

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) sukladno Financijskom planu za 2023. godinu izdvaja 17.500.000,00 dinara za programe i projekte u području obrazovanja u AP Vojvodini i to za:

A) FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA U PODRUČJU PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI U 2023. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu za financiranje i sufinanciranje programa i projekata za podizanje kvalitete predškolskog odgoja i obrazovanja u AP Vojvodini u 2023. godini iznose 700.000,00 dinara.

Navedena sredstva namijenjena su za sljedeće prioritete:

1. Modernizacija odgojno-obrazovnog rada
 - a) osuvremenjivanje odgojno-obrazovnog rada putem inovativnosti i kreativnosti svih sudionika,
 - b) stručno usavršavanje kadra (za nerazvijene i izrazito nerazvijene jedinice lokalne samouprave prema jedinstvenoj listi razvijenosti regija i jedinica lokalnih samouprava).
2. Potpora inkluzivnom odgoju i obrazovanju
 - a) društveno uključivanje i napredovanje djece s poteškoćama u razvoju i invaliditetom i djece iz društveno osjetljivih skupina,
 - b) potpora djeci s iznimnim sposobnostima, razvoj talenta u skladu s njihovim odgojno-obrazovnim potrebama.
3. Njegovanje multikulturalnosti/interkulturalnosti i tradicije, materinskog jezika pripadnika nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica
 - a) stvaranje uvjeta za međusobno upoznavanje i stjecanje znanja o povijesti, kulturi i tradiciji djece pripadnika različitih nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica.

Korisnici koji imaju pravo sudjelovati u raspodjeli sredstava su jedinice lokalne samouprave na teritoriju AP Vojvodine, u ime ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja na teritoriju AP Vojvodine čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave.

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u području predškolskog odgoja i obrazovanja u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini su:

1. odgovor na temu programa/projekta,
2. utjecaj predloženog programa/projekta,
3. kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo.

NAČIN PRIJAVE

Prijava za dodjelu sredstava podnosi se na jedinstvenom obrascu Tajništva. Jedna lokalna samouprava može podnijeti najviše dvije prijave, odnosno konkurirati za najviše dva programa/projekta.

Nepotpune prijave, nepravodobne prijave, nedopuštene prijave (prijave podnesene od strane osoba koja su neovlaštene i subjekata koji nisu predviđeni natječajem), prijave koje se ne odnose na natječajem predviđene namjene, prijave koje se odnose na nabavu opreme ili održavanje opreme koja je u funkciji realizacije projekta, prijave korisnika koji u prethodnoj godini nisu opravdali dodijeljena sredstva putem financijskih i narativnih izvješća, prijave korisnika koji narativno/financijsko izvješće o realizaciji programa/projekata iz prethodne godine nisu dostavili u predviđenim rokovima, programi odnosno projekti koji se ne mogu pretežito realizirati tijekom tekuće proračunske godine, neće biti razmatrani.

Dodatne informacije u vezi natječaja mogu se dobiti u Tajništvu na telefon 021/487 4819 i 487 4335.

B) FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI U 2023. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu za financiranje i sufinanciranje programa i projekata za podizanje kvalitete obrazovanja i odgoja u području osnovnog i srednjeg obrazovanja u AP Vojvodini u 2023. godini iznose 9.600.000,00 dinara.

RASPODJELA SREDSTAVA

1. Za ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja i regionalnih centara za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju

- a) za programe i projekte osnovnog obrazovanja – 4.835.000,00 dinara,
- b) za programe i projekte srednjeg obrazovanja – 2.200.000,00 dinara,

2. Za udruge

- a) za programe i projekte na razini osnovnog obrazovanja – 1.400.000,00 dinara,
- b) za programe i projekte na razini srednjeg obrazovanja – 1.165.000,00 dinara.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja na teritoriju AP Vojvodine, čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave i regionalni centri za profesionalni razvoj zaposlenika u obrazovanju sa sjedištem na teritoriju AP Vojvodine, kao i udruge sa sjedištem na teritoriju AP Vojvodine koje su kao jedan od ciljeva udruživanja statutom predvidjele aktivnosti u području obrazovanja.

Financijskom potporom koja se daje ovim natječajem promovira se, odnosno štiti javni interes utvrđen odredbama članaka 6., 7., 8. i 9. Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja (*Sl. glasnik RS*, broj: 88/2017, 27/2018 – dr. zakoni, 10/2019, 6/2020 i 129/2021).

Navedena sredstva namijenjena su za sljedeće prioritete:

1. Modernizacija obrazovno-odgojnog rada

a) osuvremenjivanje nastavnog procesa putem inovativnosti i kreativnosti svih sudionika,

b) stručno usavršavanje nastavnog kadra,

v) medijska popularizacija obrazovanja radi isticanja dobrih primjera iz prakse i suvremenih trendova u obrazovanju,

2. Usuglašavanje obrazovanja s potrebama tržišta rada

a) unapređivanje poduzetničkog duha, razvoj praktičnih i životnih vještina, profesionalna orijentacija i karijerno vođenje, podizanje kvalitete stručne prakse,

3. Njegovanje multikulturalnosti/interkulturalnosti i tradicije, materinskog jezika pripadnika nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica

a) stvaranje uvjeta da se učenici pripadnici različitih nacionalnih zajednica bolje uzajamno upoznaju kao i da steknu dodatna znanja o povijesti, kulturi i drugim važnim činjenicama o suživotu, jačanje međunacionalnog povjerenja,

4. Potpora inkluzivnom obrazovanju i prevencija ranog napuštanja formalnog obrazovanja

a) društveno uključivanje i napredovanje učenika (s poteškoćama u razvoju, specifičnim poteškoćama u učenju i učenika iz društveno osjetljivih skupina), kao i prevencija ranog napuštanja formalnog obrazovanja,

b) potpora učenicima s iznimnim sposobnostima, razvoj talenata u skladu s njihovim obrazovno-odgojnim potrebama (prilagodbom načina i uvjeta rada, obogaćivanjem i proširivanjem nastavnih sadržaja, natjecanja učenika koja nisu u organizaciji Ministarstva nadležnog za područje obrazovanja /međuregionalna, međunarodna),

5. Poticanje izvannastavnih aktivnosti

5.a) organizirano i stručno vođeno slobodno vrijeme učenika u izvannastavnom razdoblju i tijekom školskih raspusta putem edukativnih kampova, susreta učenika, sekcija, sportskih, znanstveno-tehničkih, kulturnih i drugih sadržaja.

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Prilikom određivanja visine sredstava za dodjelu, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

1. odgovor na temu programa/projekta,
2. utjecaj predloženog programa/projekta,
3. kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo,
4. iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini.

NAČIN PRIJAVE

Prijava se podnosi na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Tajništva. Jedna pravna osoba može podnijeti najviše dvije prijave. Uz prijavu na natječaj podnosi se sljedeća dokumentacija:

1. preslika rješenja o upisu u registar u agenciji za gospodarske registre za udruge,

2. preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju,

3. preslika izvatka iz statuta udruge ili osnivačkog akta (u kojem je utvrđeno da se ciljevi udruge ostvaruju u području koje je predviđeno natječajem), ovjereno od strane udruge,

4. ugovor o najmu objekta ili dijela objekta u javnom vlasništvu Autonomne Pokrajine Vojvodine, koji je bio na snazi u prethodnoj kalendarskoj godini i dokaz o uplati sredstava u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine, od prethodne kalendarske godine.

Povjerenstvo neće razmatrati: nepotpune prijave, nepravodobne prijave, nedopuštene prijave (prijave podnesene od strane osoba koja su neovlaštene i subjekata koji nisu predviđeni natječajem), prijave koje se ne odnose na natječajem predviđene namjene, prijave koje se odnose na nabavu opreme ili održavanje opreme koja je u funkciji realizacije projekta, prijave korisnika koji u prethodnoj godini nisu opravdali dodijeljena sredstva putem financijskih i narativnih izvješća, prijave korisnika koji narativno/financijsko izvješće o realizaciji programa/projekata iz prethodne godine nisu dostavili u predviđenim rokovima, programi odnosno projekti koji se ne mogu pretežito realizirati tijekom tekuće proračunske godine.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-4876, 487-4393.

V) FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI I PROJEKATA ZA PODIZANJE KVALITETE UČENIČKOG STANDARD U AP VOJVODINI U 2023. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu za financiranje i sufinanciranje aktivnosti i projekata za podizanje kvalitete učeničkog standarda u AP Vojvodini u 2023. godini iznose 2.000.000,00 dinara.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove učeničkog standarda – domovi učenika srednjih škola, škole s domom učenika, specijalne škole s domom učenika, učenički centri, učenička odmarališta i učenički kulturni centri na teritoriju AP Vojvodine čiji je osnivač Republika Srbija odnosno AP Vojvodina.

Navedena sredstva namijenjena su za:

1. organiziranje susreta domova učenika u AP Vojvodini,

2. realizaciju programa i projekata iz područja obrazovanja i odgoja, kulture, umjetnosti, sporta,
3. realizaciju raznih manifestacija,
4. uvođenje i održavanje HACCP i ISO standarda u ustanovama učeničkog standarda i
5. ostvarivanje drugih programskih aktivnosti i projekata u funkciji podizanja razine učeničkog standarda.

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Raspodjela sredstava obavlja se na temelju sljedećih kriterija:

1. značaj programskih aktivnosti odnosno projekata za razvoj učeničkog standarda u AP Vojvodini,
2. broj sudionika u programskim aktivnostima i projektima,
3. stupanj razvijenosti jedinice lokalne samouprave na čijem teritoriju se nalazi ustanova učeničkog standarda,
4. postojanje drugih izvora financiranja programskih aktivnosti odnosno projekata,
5. uspješna realizacija dodijeljenih sredstava iz proračuna AP Vojvodine prijašnjih godina s dostavljenim izvješćem i dokazima o namjenskom i zakonitom korištenju proračunskih sredstava,
6. da se programska aktivnost i projekt može pretežito realizirati u tekućoj proračunskoj godini.

NAČIN PRIJAVE

Prijava se podnosi na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Tajništva. Jedna ustanova podnosi samo jednu prijavu.

Neće se uzimati u razmatranje nepotpune i nepravodobne prijave.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-4602 i 487 4884.

G) FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA U PODRUČJU JAČANJA JEZIČNIH KOMPETENCIJA UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U AP VOJVODINI U 2023. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u području jačanja jezičnih kompetencija učenika osnovnih i srednjih škola u AP Vojvodini u 2023. godini iznose 700.000,00 dinara, i to: 600.000,00 dinara za razinu osnovnog obrazovanja i odgoja i 100.000,00 dinara za razinu srednjeg obrazovanja i odgoja.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju AP Vojvodine, čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, a koje su domaćini okružnih i međuokružnih natjecanja iz poznavanja jezika (mađarski, rumunjski, slovački, rusinski i hrvatski jezik) i jezične kulture za učenike osnovnih i srednjih škola, koji se obrazuju na materinskom jeziku.

Sredstva se dodjeljuju za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u području jačanja jezičnih kompetencija učenika osnovnih i srednjih škola u AP Vojvodini, namijenjenih naročito za:

organizaciju i realizaciju okružnih i međuokružnih natjecanja iz poznavanja jezika (mađarski, rumunjski, slovački, ru-

sinski i hrvatski) i jezične kulture za učenike osnovnih i srednjih škola, koji se obrazuju na materinskom jeziku sukladno Kalendaru natjecanja i smotri učenika osnovnih i srednjih škola, koji donosi ministarstvo nadležno za područje obrazovanja Republike Srbije.

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Prilikom odlučivanja o dodjeli sredstava uzet će se u obzir sljedeći kriteriji:

1. odgovor na temu projekta,
2. utjecaj predloženog projekta,
3. kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo,
4. iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini.

NAČIN PRIJAVE

Prijava se podnosi na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Tajništva. Jedna pravna osoba može podnijeti najviše jednu prijavu.

Povjerenstvo neće uzimati u razmatranje: nepotpune prijave, nepravodobne prijave, nedopuštene prijave, prijave koje se ne odnose godine predviđene namjene, prijave koje se odnose na nabavu opreme ili održavanje opreme koja je u funkciji realizacije projekta, prijave korisnika koji u prethodnoj godini nisu opravdali dodijeljena sredstva putem financijskih i narativnih izvješća i prijave korisnika koji narativna/financijska izvješća o realizaciji programa/projekata iz prethodne godine nisu dostavili u predviđenim rokovima.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-4035 i 487-4335.

D) FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE NABAVE OPREME ZA OSNOVNE ŠKOLE KOJE IMAJU STATUS JAVNO PRIZNATIH ORGANIZATORA AKTIVNOSTI FORMALNOG OSNOVNOG OBRAZOVANJA ODRASLIH NA TERITORIJU AP VOJVODINE U 2023. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu za financiranje i sufinanciranje nabave opreme za osnovne škole koje imaju status javno priznatih organizatora aktivnosti formalnog osnovnog obrazovanja odraslih na teritoriju AP Vojvodine za 2023. godinu iznose 1.000.000,00 dinara.

Korisnici koji imaju pravo sudjelovati u raspodjeli sredstava su osnovne škole na teritoriju AP Vojvodine čiji je osnivač Republika Srbija, AP Vojvodina i jedinica lokalne samouprave i koje imaju status javno priznatih organizatora aktivnosti formalnog osnovnog obrazovanja odraslih, odnosno imaju rješenje Pokrajinskog tajništva o ispunjenosti propisanih uvjeta za obavljanje djelatnosti formalnog osnovnog obrazovanja odraslih.

Korisnik je dužan prilikom nabave opreme postupati sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama (*Službeni glasnik RS*, broj: 91/19).

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Kriteriji raspodjele sredstava su:

1. značaj planiranog ulaganja u opremu u cilju podizanja kvalitete i modernizacije izvođenja nastave,
2. neophodnost opreme za organiziranje izvođenja nastave,

3. broj polaznika u školi – broj krajnjih korisnika,
4. stupanj razvijenosti jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi ustanova obrazovanja,
5. postojanje drugih izvora financiranja nabave opreme,
6. nabava opreme koja se može pretežno realizirati u tekućoj proračunskoj godini
7. iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini.

NAČIN PRIJAVE

Prijava se podnosi na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Tajništva. Jedna ustanova podnosi samo jednu prijavu. Uz prijavu na natječaj, podnosi se nevezana ponuda za nabavu opreme (kalkulacija nabave opreme).

Nepravodobne ili nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-4035, 487-4884.

Đ) FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U AP VOJVODINI KOJE REALIZIRAJU DVOJEZIČNU NASTAVU U 2023. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu za financiranje i sufinanciranje osnovnih i srednjih škola u AP Vojvodini koje realiziraju dvojezičnu nastavu u 2023. godini (u daljnjem tekstu: dvojezične škole) iznose 3.500.000,00 dinara i to:

1. za osnovno obrazovanje

a) programski troškovi u funkciji realizacije dvojezične nastave – financiranje izvršitelja koji realiziraju dvojezičnu nastavu, troškovi materijala za obrazovanje, stručnog usavršavanja zaposlenika – obuka nastavnog kadra u zemlji i inozemstvu, troškovi nabave stručne literature i didaktičkog materijala, kao i svih drugih troškova u funkciji realizacije dvojezične nastave 783.000,00 dinara,

b) nabava opreme u funkciji realizacije dvojezične nastave 890.000,00 dinara,

2. za srednje obrazovanje

a) programski troškovi u funkciji realizacije dvojezične nastave – financiranje izvršitelja koji realiziraju dvojezičnu nastavu, troškovi materijala za obrazovanje, stručnog usavršavanja zaposlenika – obuka nastavnog kadra u zemlji i inozemstvu, troškovi nabave stručne literature i didaktičkog materijala, godišnje članarine za licencu Cambridge centra i članarine za međunarodnu maturu – IB, kao i svih drugih troškova u funkciji realizacije dvojezične nastave 1.500.000,00 dinara,

b) nabava opreme u funkciji realizacije dvojezične nastave 327.000,00 dinara.

Korisnik je dužan prilikom nabave usluga i opreme postupati sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama (*Službeni glasnik RS*, broj: 91/19).

Pravo na dodjelu sredstava imaju ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja koje su dobile suglasnost ministarstva nadležnog za područje obrazovanja (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) za izvođenje dvojezične nastave.

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Prilikom određivanja visine sredstava za programske troškove u funkciji realizacije dvojezične nastave, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

- broj nastavnika koji sudjeluju u dvojezičnoj nastavi,
- broj učenika u dvojezičnoj nastavi,

opravdanost u smislu daljnjeg razvijanja dvojezične nastave,

iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini.

Prilikom određivanja visine sredstava za nabavu opreme u funkciji realizacije dvojezične nastave, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

- broj dvojezičnih razrednih odjela,
- broj nastavnih predmeta koji se predaju dvojezično,
- iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini.

NAČIN PRIJAVE

Prijava na natječaj se podnosi na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Tajništva. Uz prijavu na natječaj podnosi se sljedeća dokumentacija:

1. preslika akta kojim se dokazuje dobivena suglasnost Ministarstva,
2. nevezana ponuda za programske troškove, nabavu opreme (kalkulacija troškova)
3. ugovor o najmu objekta ili dijela objekta u javnom vlasništvu Autonomne Pokrajine Vojvodine, koji je bio na snazi u prethodnoj kalendarskoj godini i dokaz o uplati sredstava u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine, od prethodne kalendarske godine.

Nepravodobne ili nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-4609, 487-4335.

ZAJEDNIČKI UVJETI ZA SVE PROGRAME I PROJEKTE

O dodjeli sredstava korisnicima odlučuje pokrajinski tajnik nadležan za poslove obrazovanja na prijedlog Povjerenstva za provedbu natječaja, koje razmatra pristigle zahtjeve. Povjerenstvo zadržava pravo od podnosioca prijave, prema potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju ili informacije.

Ukoliko prijavu potpisuje osoba po ovlaštenju, neophodno je priložiti uredno potpisano ovlaštenje za potpisivanje.

Rezultati natječaja se objavljuju na mrežnoj stranici Tajništva.

Rok za podnošenje prijave na natječaj je 24. ožujka 2023. godine.

Prijave se podnose osobno, predajom na pisarnici pokrajinskih tijela pokrajinske uprave u Novom Sadu (u prizemlju zgrade Pokrajinske vlade) ili poštom na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, 21 000 Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16, s naznakom naziva natječaja/programa i projekta.

Obrazac upitnika s priložima se može preuzeti od 1. ožujka 2023. godine na službenoj internetskoj prezentaciji Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

POKRAJINSKI TAJNIK, Zsolt Szakállas

Poticanje čitanja

Čitam i skitam ponovno nagrađuje

Kviz za poticanje čitanja *Čitam i skitam*, koji organizira Gradska knjižnica Subotica već 15. godinu zaredom poziva osnovce na druženje. Potrebno je uzeti knjigu u ruke, čitati, skitati (u mašti), zabaviti se, potom točno popuniti upitnik i za to biti nagrađen.

Ove godine kviz se provodi u drugačijoj formi od prijašnjih godina.

»Vratili smo se u papirni oblik. Željeli smo djeci ponovno posvijestiti važnost dolaska u knjižnicu. Osnovci su podijeljeni u dvije dobne skupine: od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda, a ponuđeno im je da sami biraju što bi voljeli čitati«, kaže knjižničarska savjetnica **Bernadica Ivanković**.

Tako učenici nižih razreda čitaju bajke, a viših ulomke iz romana. Tema upitnika je ljubav u svim svojim oblicima, te viši razredi mogu birati između ulomaka iz sljedećih romana: *Ljubav, padobranc i izvanzemaljci* (Zagipsan do ušiju) **Mladen Kopjar**; *Imaš fejs?* (Dogodilo se nešto posebno) **Jasminka Tihi-Stepanić**; *Leti, leti* (Špijunaža – grozna gnjavaža) **Ljiljana Jelaska**; *Sretni dani* (Stari papir) **Miro Gavran** i *Jesam li se zaljubila?* **Sanja Pilić**.

Kada su u pitanju niži razredi, po riječima sugovornice oni biraju ulomak iz narodne bajke i u ponudi su: *Čarobni lončić*, *Janko i čarobni grah*, *Kako su ruže dobile boju?*, *Zlatokosa i tri medvjeda* i *Vilovsko kolo* iz opusa **Balinta Vujkova** koju je kazivala **Krista Milunović** iz Subotice.

Potrebno je (točno) odgovoriti na svih pet pitanja, s time da je posljednje pitanje za sve isto, a ono je posvećeno Gradskoj knjižnici Subotica.

»Želja nam je da se djeca i s nama malo više upoznaju, da dođu i istraže, provjere, doznaju... Ove godine potrebno je doći do podatka koliko se Gradska knjižnica nalazi u ovoj divnoj zgradi koju je izgradio **Ferenc Raichle**. Tako će u razgovoru s nama knjižničarima doznati da mi ove godine slavimo jubilej, sedam desetljeća otkako smo u ovome prostoru, a na tu temu smo i raspisali likovni natječaj«, kaže Ivanković i pojašnjava kako su ove godine susreti u knjižnici, te osim podataka o kvizu, svi koji žele mogu se upoznati s knjižničarima, knjigama, pravilima posuđivanja knjiga, vidjeti odjel i što se sve u njemu nalazi.

Dakle, potrebno je otići po upitnik, pročitati ulomak, riješiti upitnik i vratiti ga u knjižnicu. Uz to važno je sada i produljiti članarinu, jer u kvizu mogu sudjelovati samo članovi knjižnice, a ovo vam je i prigoda da to uradite po promotivnoj cijeni od 300 dinara. Budući da je godišnja članarina 1.000 dinara, ovo nemojte propustiti.

Još uvijek niste zakasnili i stići ćete sve napraviti, jer do završetka kviza ima još mjesec dana. Dakle, kviz, a samim time i popust na članarinu traje do 31. ožujka, a javno izvlačenje sretnih dobitnika bit će upriličeno 4. travnja, kada će biti obilježen i Međunarodni dan knjige za djecu.

Kao što ste naviknuli, i ove godine organizatori – odnosno Gradska knjižnica Subotica pripremaju brojne nagrade, a u tome im pomažu donatori, tvrtke, udruge... prijatelji knjige i čitanja. Glavna nagrada će i ove godine biti bicikl, a obećavaju još i dvjestotinjak drugih.

»Želja nam je zadržati sve naše čitatelje, te eventualno i povećati broj članova knjižnice. Ono što smo već primijetili jeste da djeca na početku nisu bila oduševljena

ovom pisanom formom, ali iskustvo je pokazalo da su pojedinci već sutradan došli vratiti popunjeni upitnik i tražiti da pročitaju kompletnu knjigu. To je dobar pokazatelj da i na ovaj način možemo potaknuti djecu na čitanje. Moram reći da je nakon korone i perioda kada su djeca više bila u online nastavi interesiranje za konkretnu knjigu opalo. Nisu niti dolazili toliko u knjižnicu i to ih je još više odviklo. Također je čest slučaj da roditelji dolaze po knjigu za djecu, pa oni sami nemaju tu naviku. Stoga smo odlučili da ove godine djeca trebaju doći u knjižnicu, a vjerujemo i da će živa riječ, radionice i drugi program koji nudimo vratiti djecu knjigama», kaže Bernadica Ivanković i dodaje: »Nemamo problema s brojem članstva nego s aktivnim članovima. Ima djece koja su gotovo svakodnevno u knjižnici, osobito kada su raspusti ili odmori. To su već redoviti čitatelji, a ostali dolaze jednom mjesečno, pa im tada uz lektiru ponudimo i još neki zabavni sadržaj primjeren njihovom uzrastu«.

Kada su u pitanju knjige na hrvatskom, osobito kada je u pitanju lektira, ima lijepi broj. Knjige se uglavnom nabavljaju donacijama, darovima, kao i izuzetnom suradnjom s drugim knjižnicama.

Sve što vam je potrebno za lektiru, ali i odmor i druženje s knjigom, možete pronaći u ovoj ustanovi. Ako nemate ideju što uzeti i koju knjigu izabrati, slobodno se konzultirajte s knjižničarkama. I jedan važan podatak: Gradska knjižnica Subotica radi ponedjeljkom, srijedom i petkom prijepodne, a utorkom i četvrtkom poslijepodne.

Ide ljepše vrijeme, prošetajte s prijateljima, izaberite knjigu i čitajte, i da: popunite upitnik, pa ćete možda po knjigu moći i biciklom.

Ž. V.

Međunarodni kamp tehničkih vještina u Tavankutu

Drugi Međunarodni kamp tehničkih vještina, u organizaciji OŠ *Matija Gubec* Tavankut i Saveza udruga pedagoga tehničke kulture Zagreba, održan je od 23. do 26. veljače u prostorijama mjesne škole u Tavankutu.

Učenici viših odjela imali su priliku sudjelovati u radionicama koje su za njih pripremili i vodili predstavnici iz Zagreba. Voditelji *Arduino* radionice za učenike bili su mr. ing. računarstva **Krešimir Topolovec** i **Nikola Jerković**, dok su radionice maketarstva i elektronike vodile dipl. ing. **Terezija Šestak** i sveučilišni spec. eko. ing. u području tehničkih znanosti **Valentina Dijačić**.

U sklopu kampa održan je i seminar za nastavnike subotičkih osnovnih i srednjih škola.

Seminar se odvijao iz dva dijela i to: *Arduino* – osnovni tečaj i *Arduino* – rad s LCD-om. Seminar su vodili Krešimir Topolovec, Nikola Jerković i predsjednik Saveza udruga pedagoga tehničke kulture Zagreba **Ivan Jurić**. Stečena praktična znanja moguće je kasnije primijeniti u predmetima Tehnika i tehnologija, Informatika i računarstvo, Robotika i automatika.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor.
Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvici u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Prodaje se trobrazni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za rekonstrukciju, dogradnju, nadgradnju i prenamjenu postojećih objekata br. 12 i 14 u proizvodni objekt – MINI PILOT ISTRAŽNI CENTAR u dijelu postojećeg kompleksa na k. p. 36916 K. O. Donji grad u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije

(naručitelj projekta »ElevenEs« d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 10. do 16. ožujka 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »Kubarch« d.o.o. Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 10. do 16. ožujka 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 7. 3. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Da vidim gdje sam

Zašto putujemo

Puno razmišljam o sadašnjem trenutku u smislu jesam li zadovoljna time gdje jesam, što radim i znam li kamo idem. Ovo su prilično ozbiljna pitanja ako vas zanimaju njihovi odgovori. Cijela situacija postaje ozbiljnija kada niste baš zadovoljni odgovorima.

Svi s vremena na vrijeme osjetimo neku prazninu. Teško mi ih je podnositi. I njih bi kad-tad trebalo pustiti. Kad sam raspoložna, gledam ih kao internu pohranu. A kad pospremim nered, napravim mjesta za nove stvari koje jedva čekaju poboljšati vaš život.

I tako, sa svojom prazninom spremna da joj dam malo prostora da se sama sredi, preusmjeravam svoj fokus na istraživanje. Danas mi je vrlo zanimljivo pitanje zašto ljudi uopće putuju.

Davno sam došla do zaključka da mi putovanja pomažu da vidim gdje sam. Ne samo u geografskom smislu nego i u duhovnom, istraživačkom, inspirativnom. I uvijek rastem na tim putovanjima.

Kako istraživanja kažu

Naravno, netko je to već prije istraživao, pa se na popisu razloga našao bijeg od svakodnevice, nova poznanstva, upoznavanje drugih kultura, istraživanje predjela, čista potreba za promjenom mjesta...

Najveći broj ispitanika navodi da putuju kako bi pobjegli od svakodnevice. U početku mi je to zvučalo zabrinjavajuće. Jer kakvu svakodnevicu živimo kad od nje moramo bježati? A onda sam je samo pogledala s druge strane. Ako od nečega bježimo, to nužno ne mora značiti da nam se ne sviđa. Kad bismo to, primjerice, usporedili s hranom i odlučili da nam je sarma najdraže jelo. Priznat ćete, koliko god volite sarmu, ne možete je jesti svaki dan. Tako je i ovo: koliko god vam svakodnevica bila lijepa, ponekad se morate odmaknuti od nje. Putovanje je izvrstan način da odstupite od rutine, »pobjegnute« od posla i obaveza. Koliko su ovi bjegovi razvijeni, govori

činjenica da za njih postoji naziv. Eskapizam je bijeg od svakodnevice.

Život je avantura

Po mom mišljenju, jedan od važnih razloga putovanja je avantura. Volim neobičnija putovanja, barem drugačija od onih klasičnih gdje idete u hotel i idete samo na popularna mjesta. Dakle, biram kampiranje, jedrenje, biciklističke avanture, neke duže planinarske ture i sve slično.

Razumljivo, ovdje biram više razloga koji su mi bliski ili barem zanimljivi. Jedan od njih je svakako upoznavanje samog sebe. Na svim tim putovanjima uvijek naučim nešto novo o sebi. U tom razlogu putovanja, samostalna putovanja daju posebnu dimenziju. Sjajan način da stupite u kontakt sa sobom. Nepoznato okruženje, bez prijatelja, obitelji ili partnera, čini nas onakvima kakvi zaista jesmo. Tada učimo o sebi i upoznajemo strane za koje nismo ni znali da ih imamo.

Nasuprot tome, putovanje u društvu može nam donijeti mnoge spoznaje o ljudima s kojima putujemo. Jedna je stvar biti prijatelj s nekim u poznatom okruženju, a druga je ići s njima na izlet. Ljudi u novim sredinama pokazuju nešto novo što nas može iznenaditi u svakom pogledu. Stoga, ako želite testirati svoju vezu, neka vaš razlog putovanja bude upravo to.

Nova znanja, inspiracija i širenje horizonata samo su još neki od razloga za putovanje. Istina je da nam je na internetu sve puno dostupnije i da mnoga mjesta možete upoznati iz svog naslonjača. No, jedno mjesto uistinu možete otkriti samo udišući taj zrak i hodajući uz sva živa bića koja ga nastanjuju.

Konačno, treba li ikakav razlog za putovanje? Planet je prekrasan, a bilo bi lijepo kad bismo mogli zaviriti u svaki njegov kutak.

I na kraju krajeva, kada bolje razmislim, trebalo je da istražim zašto neki ljudi nikada ne putuju niti imaju potrebu za putovanjima. To mi je daleko nepoznatije.

Gorana Koporan

Najveći derbi hrvatskog nogometa

Superiorni *Dinamo* potvrdio naslov

Iako se tijekom protekloga vikenda igralo tek 23. kolo 1. HNL-a, nogometaši *Dinamo* su velikom i uvjerljivom pobjedom protiv *Hajduka* (4:0) pobjegli na velikih +11 bodova i praktično osigurali obranu naslova prvaka Hrvatske. Jer, uz ovu impresivnu bodovnu razliku *modri* imaju još i susret manje (*Istra*) u kojemu će zasigurno igrati s namjerom dodatnog uvećanja prednosti ispred svog prvoga pratitelja i pretendenta za naslov.

Dvije minute odlučile derbi

Golovima **Ademija** u osmom i **Baturine** u desetom minutu susret između najvećih rivala hrvatskog klupskog nogometa bio je riješen. Momčad trenera **Čačića** u hipu je stekla golemu rezultatsku prednost, a gosti iz Splita ostali su šokirani i do posljednjeg zvižduka suca **Bela** primili su još dva pogotka (**Ivanušec** '39, '63) za konačni poraz 0:4. *Dinamovci* su u potpunosti iskoristili prednost domaćeg terena u najvažnijem susretu proljetnog dijela sezone, a čini se kako su im pro hladno vrijeme i sniježni pokrivač, uz nadasve odličnu igru, išli dodatno na ruku. Iako to ne može biti isprika, *Hajduk* je u ovu važnu utakmicu ušao desetkovan ozljedama nekoliko standarnih igrača (**Kalinić**, **Elez**, **Awaziem** i dr.) plus virozno stanje kapetana i najboljeg igrača **Livaje**, koji je ipak nastupio ali... Nakon viđenog ostaje nepobitna činjenica kako je u ovoj prvenstvenoj sezoni *Dinamo* mnogo bolja i kompaktnija momčad, što je konačno dokazao u svim međusobnim duelima. S druge strane, **Leko**, novi trener *Splicana*, još uvijek nije uspio posložiti sve kockice i čini se kako luta u transformaciji momčadi (tri poraza u posljednjih pet susreta).

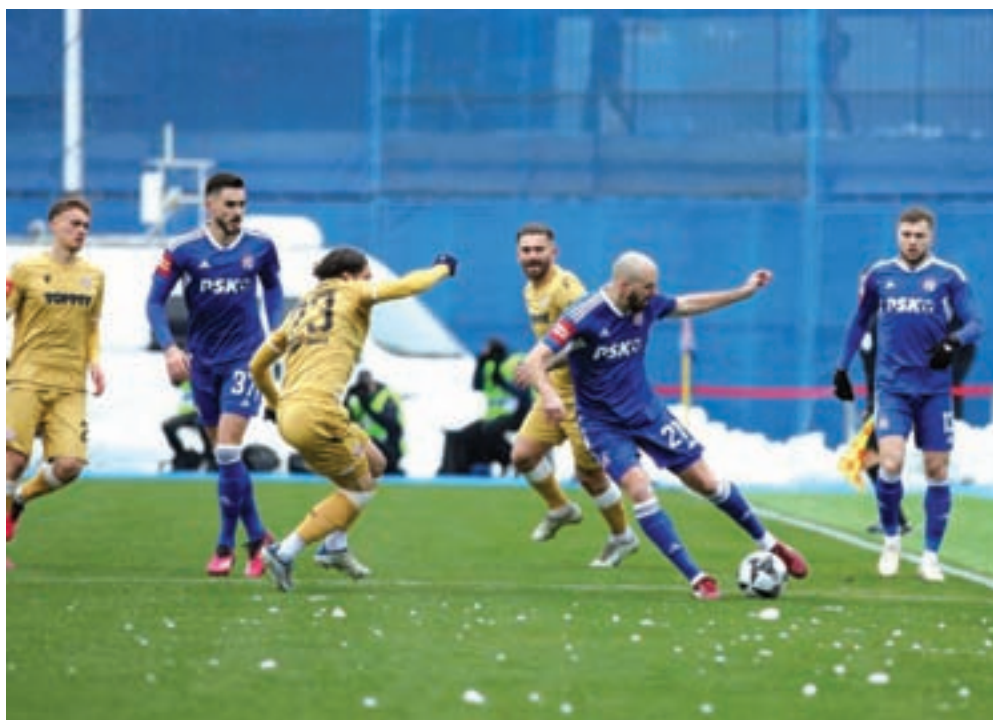
Vušćović izjednačio rekord

Deset godina je **Marko Dabro** (*Cibalia*) držao rekord najmlađeg nogometaša u povijesti HNL-a sa 16 godina i 2 dana (30. ožujka 2013. godine u 78. minuti ušao u igru).

U nedjelju, 26. veljače, u istoj životnoj dobi **Luka Vušković** (zakonski minimum za nastup u seniorskoj konkurenciji ispunio rođendanom 24. veljače) je zaigrao za *Hajduk* u debiju protiv *Dinamo*. Vrijedi istaknuti kako je Dabro bio pričuva, dok je Vušković susret započeo u startnoj jedanaestorki i odigrao ga do kraja.

Ostali rezultati 23. kola

Proteklo prvenstveno kolo, pored derbija *Dinamo* i *Hajduka*, donijelo je i dva pomalo neočekivana rezultata, domaće poraze ostalih članova velike četvorke. Porazom od *Slavena* (0:1) *Rijeka* je prekinula pobjednički niz i gur-

nula Koprivničance na četvrtu poziciju prvoligaške karavane. Na drugoj strani Hrvatske, u snijeg zameteni *Osijek* doživio je protiv *Varaždina* (0:1) svoj prvi domaći poraz nakon godinu dana nepobjedivosti i tako propustio priliku približiti se posrnuom *Hajduku* u borbi za drugu poziciju. Posljednja *Gorica* minimalno je slavila (1:0) protiv *Lokomotive*, dok su *Šibenik* i *Istra* odigrali susret bez golova (0:0). Tablica: *Dinamo* 55 (-1), *Hajduk* 44, *Osijek* 35, *Slaven* 32, *Istra* 31 (-1), *Varaždin* 30, *Rijeka* 28, *Lokomotiva* 25, *Šibenik* 20, *Gorica* 12.

D. P.

KOŠARKA**Pobjeda Hrvatske**

Posljednji susret pretkvalifikacija za Europsko prvenstvo 2025. godine hrvatska muška košarkaška reprezentacija odigrala je u Splitu protiv Austrije i slavila pobjedu od deset poena razlike (80:70). Osvajanjem drugog mjesta u skupini (Poljska je prva) izborni je plasman u nastavak pretkvalifikacija koji će se igrati tijekom ovoga ljeta.

TENIS**Đoković oborio rekord**

Ovoga ponedjeljka je najbolji tenisač svih vremena **Novak Đoković** oborio rekord za koji se dugo vjerovalo kako nikada neće biti dostignut. Naime, legendarna njemačka tenisačica **Steffi Graf** bila je na prvom mjestu ukupno 377 tjedana, ali je od 27. veljače Nole apsolutni rekorder s 378 tjedana na najvišoj svjetskoj poziciji.

Salašari somborski na Sajmu nautike u Zagrebu

Veslačka ekipa HKUD-a **Vladimir Nazor Salašari somborski** predstavila se na Sajmu nautike koji je u Zagrebu održan proteklog vikenda. **Nazorovi** veslači predstavljeni su na štandu *Maratona lađa* na Neretvi, s drugim kontinentalnim ekipama koje sudjeluju na ovoj prestižnoj lađarskoj utrci u dolini Neretve.

»Bila je ovo prilika da predstavimo *Salašare somborske*, naše hrvatsko društvo, objasnimo kako smo se našli na prvoj utrci«, kaže kapetan veslača **Gašpar Matarić**.

On najavljuje da će somborski veslači, muška i ženska ekipa, i ove godine sudjelovati na *Maratonu lađa* na Neretvi. Bit će to 12. puta da *Salašari somborski* sudjeluju na ovom natjecanju.

Prije Neretve očekuje ih nekoliko natjecanja u Hrvatskoj, koja će iskoristiti kao pripremu za maraton. *Maraton lađa* na Neretvi vesla se od Metkovića do Ploča, 22,5 kilometara i održava se drugog vikenda u kolovozu.

Z. V.

POGLED S TRIBINA**Matija Pecotić**

Prosječni poznavatelj tenisa zasigurno nikada nije čuo za 33-godišnjeg hrvatskog tenisača **Matiju Pecotića**, ali niti oni koji ga bolje poznaju nemaju baš puno reći. I bilo je tako sve do nedavnog ATP turnira iz serije 250 u Delray Beachu (SAD). Ljevoruki anonimus sa 784. pozicije na svjetskoj ranking ljestvici postao je vijest dana i svojevrsna senzacija u svijetu profesionalnog tenisa. Naime, uspio je u svom prvom susretu na ATP turnirima svladati **Jacka Socka** (143) (4:6, 6:2, 6:2), nekadašnjeg TOP 10 tenisača i svojevremeno osvajača turnira Masters serije u Parizu (2017, pobjeda protiv **Filipa Krajnovića** u finalu). Prije toga, da cijela senzacija bude još veća, prošao je kvalifikacije (u koje je sretno upao nakon otkaza jednog od prijavljenih tenisača) pobjedama protiv mnogo bolje rangiranih tenisača **Stefana Kozlova** (222) i **Tennysa Sandgrena** (223). Konačno, Matija Pecotić je na turnir u ovom američkom gradu na Floridi stigao kao svojevrsni »turist« i nastupio na njemu koristeći slobodni vikend (kvalifikacije se igraju subotom i nedjeljom). Neočekivani ulazak u glavni turnir (ponedjeljak) donio mu je

svojevrsni problem jer je u tvrtki u kojoj je zaposlen kao jedan od direktora morao zatražiti slobodan dan. Nije ga u potpunosti dobio, pa je dio prijedpodeva i slobodnog vremena do igranja meča na najvišoj profesionalnoj razini iskoristio ispunjavajući svoje svakodnevne poslovne obveze. Plasmanom u drugo kolo ponovno se našao »u problemu«. Opet je trebao slobodan dan u tvrtki, preciznije podružnici velike investicijske tvrtke koja raspolaže s golemih četiri bilijuna dolara. Dobio ga je, ali nažalost nije uspio proći dalje jer je u drugom kolu poražen od znatno bolje plasiranog Amerikanca **Marcosa Girona** (55) 3:6, 3:6. Ipak, teniski vikend u Delray Beachu donio mu je najveći uspjeh profesionalne karijere i skok od 211. mjesta na ATP ranking ljestvici pa je sada direktor Pecotić na 573. mjestu. Iako se vratio ozbiljnim investicijskim poslovima, hrvatskom tenisaču zasigurno godi bljesak slave kojom je prošle sedmice bio medijski osvjetljen, a kao najbolja potvrda njegovog izvanrednog sportskog uspjeha ostaje i poruka najboljeg tenisača svih vremena Novaka Đokovića: »Matija, brate moj! Nisi ti još za kancelariju. Vidimo se na terenu uskoro«.

Bit će još slobodnih dana i vikenda...

D. P.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4035; 487 4330
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-449/2023-01-1
DATUM: 1. 3. 2023.

Na temelju članaka 2. i 5. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programskih aktivnosti i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Sl. list APV*, broj: 14/15 i 10/17), članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Službeni list APV*, broj: 7/23), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/22), pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

**NATJEČAJ
ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE
PROJEKTA U PODRUČJU PODIZANJA
KVALITETE OBRAZOVNO-ODGOJNOG
PROCESA SREDNJEG OBRAZOVANJA –
TROŠKOVI OBUKE TALENTIRANIH UČENIKA
SREDNJIH ŠKOLA S TERITORIJA AP
VOJVODINE I ANGAŽIRANJA STRUČNIH
SURADNIKA NA ANDREVLJU
ZA 2023. GODINU**

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) sukladno Financijskom planu za 2023. godinu, za unapređenje kvalitete srednjeg obrazovanja – troškove sudjelovanja talentiranih učenika srednjih škola s teritorija AP Vojvodine i stručnih suradnika (ili profesora u iznimnim slučajevima) u svojstvu realizatora predviđenih aktivnosti iz sfere prirodnih i društvenih znanosti, umjetnosti i kulture koje će se održavati u razdoblju ožujak – svibanj 2023. godine u Centru za gospodarsko-tehnološki razvoj *Andrevlje* na Andrevlju, opredjeljuje iznos od 6.000.000,00 dinara za srednje škole.

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju srednje škole na teritoriju AP Vojvodine, čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave. Navedena sredstva namijenjena su za podizanje kvalitete obrazovno-odgojnog procesa srednjeg obrazovanja

i odgoja – troškove projekta obuke talentiranih učenika srednjih škola s teritorija AP Vojvodine u 2023. godini, koji će se održati u razdoblju ožujak-svibanj 2023. godine u šestodnevnom trajanju (po 5 punih pansiona), u Centru za gospodarsko-tehnološki razvoj Vojvodine, Andrevlje, Banoštor.

Srednje škole u Natječaju mogu sudjelovati za:

- 1) troškove smještaja i prehrane učenika svojih škola (za drugi i treći razred), radi njihovog sudjelovanja u predviđenim aktivnostima, za 5 punih pansiona;
- 2) troškove smještaja, prehrane i naknade za rad stručnog suradnika (ili profesora u iznimnim slučajevima) njihovih škola, koji će biti angažiran u svojstvu realizatora predviđenih aktivnosti učenika, također 5 punih pansiona, koji će biti prisutan svih 6 dana i koji će pratiti učenike u ostvarivanju svih planiranih aktivnosti.

Potrebno je da škole prijave 10 učenika i 1 stručnog suradnika (ili profesora u iznimnim slučajevima), koji ispunjavaju predviđene kriterije.

Predviđene aktivnosti će se organizirati sukladno aktualnoj epidemijskoj situaciji i suglasno rasporedu koji će sastaviti Tajništvo.

Financijskom potporom koja se daje ovim Natječajem promovira se, odnosno štiti javni interes utvrđen odredbama članaka 6., 7., 8. i 9. Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja (*Sl. glasnik RS*, broj: 88/2017, 27/2018 – dr. zakoni, 10/2019, 6/2020 i 129/2021).

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Prilikom određivanja visine sredstava za dodjelu, sukladno Pravilniku, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

1. stupanj uključenosti ciljne skupine kojoj je program/projekt namijenjen;
2. dosadašnja iskustva u realizaciji programa/projekata koji doprinose unapređivanju obrazovno-odgojnog rada;
3. kriteriji za učenike: ovim projektom mogu biti obuhvaćeni učenici koji su sudjelovali najmanje na općinskim natjecanjima iz područja prirodnih i društvenih znanosti, kulture i umjetnosti ili koji su prethodni razred završili s najmanje vrlo dobrim uspjehom;
4. kriteriji za stručne suradnike (ili profesore u iznimnim slučajevima): diploma o odgovarajućem obrazovanju sukladno odgovarajućim propisima;

5. poštovanje specifičnosti ustanove i socijalne politike lokalne samouprave;

6. iznos sredstava od najma objekta ili dijela objekta koji je uplaćen u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine u prethodnoj kalendarskoj godini u odnosu na godinu kada je raspisan Natječaj.

NAČIN PRIJAVE

Prijava se podnosi u pismenoj formi, na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Tajništva.

Jedna ustanova može podnijeti jednu prijavu.

Uz prijavu na Natječaj, podnosi se popunjen jedinstveni obrazac prijave s brojem učenika kao i stručnim suradnikom (ili profesorom u iznimnim slučajevima) za koje se škola prijavljuje – u dijelu obrasca prijave koji se odnosi na učenike upisuje se samo broj učenika bez navođenja osobnih podataka učenika, a u dijelu obrasca prijave koji se odnosi na stručnog suradnika (ili profesora u iznimnim slučajevima), potrebno je da se za tog stručnog suradnika (ili profesora u iznimnim slučajevima), bez navođenja osobnih podataka, navedu kompetencije i spol.

O dodjeli sredstava korisnicima odlučuje pokrajinski tajnik na prijedlog Povjerenstva za provedbu Natječaja, koje razmatra pristigle zahtjeve. Prilikom razmatranja prijava na Natječaj, Povjerenstvo će uzeti u obzir programe i projekte u području srednjeg obrazovanja i odgoja koji se odnose na:

1. Modernizaciju odgojno-obrazovnog rada

1.a) osuvremenjivanje nastavnog procesa putem inovativnosti i kreativnosti svih sudionika,

2. Usuglašavanje obrazovanja s potrebama tržišta rada

2.a) unapređivanje poduzetničkog duha, razvoj praktičnih i životnih vještina, profesionalna orijentacija i karijerno vođenje, podizanje kvalitete stručne prakse.

3. Potpora inkluzivnom obrazovanju i prevencija ranog napuštanja formalnog obrazovanja

3.a) potpora učenicima s iznimnim sposobnostima, razvoj talenata u skladu s njihovim obrazovno-odgojnim potrebama (prilagodбом načina i uvjeta rada, obogaćivanjem i proširivanjem nastavnih sadržaja, natjecanjima učenika koja nisu u organizaciji Ministarstva prosvjete (međuregionalna, međunarodna)).

Srednje škole dokaze o ispunjenosti uvjeta za učenike i stručne suradnike (ili profesore u iznimnim slučajevima) dostavljaju na zahtjev Tajništva, prilikom sastavljanja rasporeda sudjelovanja, a za točnost podataka navedenih u obrascu prijave odgovoran je ravnatelj škole.

Tajništvo zadržava pravo od podnosioca prijave, prema potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju ili informacije.

Ukoliko prijavu potpisuje osoba po ovlaštenju, neophodno je priložiti uredno ovlaštenje za potpisivanje iste.

Ukoliko je srednja škola ostvarila prihod od izdavanja u najam objekta ili dijela objekta u javnom vlasništvu Autonomne Pokrajine Vojvodine, uz prijavu na Natječaj neophodno je dostaviti Ugovor o najmu objekta ili dijela objekta u javnom vlasništvu Autonomne Pokrajine Vojvodine, koji je bio na snazi u prethodnoj kalendarskoj godini u odnosu na godinu kada je raspisan Natječaj i dokaz o uplati sredstava u proračun Autonomne Pokrajine Vojvodine, od prethodne kalendarske godine u odnosu na godinu kada je raspisan Natječaj.

Uz Prijavu na Natječaj, prilažemo vam Zdravstveni list učenika koji je neophodno popuniti i dostaviti stručnom suradniku škole (ili profesoru u iznimnim slučajevima) koji će biti u pratnji djeteta. Zdravstveni list se ne dostavlja Tajništvu.

Povjerenstvo neće razmatrati:

nepotpune prijave;

nepravodobne prijave;

nedopuštene prijave (prijave podnesene od strane osoba koje su neovlaštene i subjekata koji nisu predviđeni Natječajem);

prijave koje se ne odnose na Natječajem predviđene namjene;

prijave korisnika koji u prethodnoj godini nisu opravdali dodijeljena sredstva putem finansijskih i narativnih izvješća;

prijave korisnika koji narativno/finansijsko izvješće o realizaciji programa/projekata iz prethodne godine nisu dostavili u predviđenim rokovima.

Rezultati Natječaja se objavljuju na mrežnoj stranici Tajništva.

Rok za podnošenje prijava na Natječaj je 8. ožujka 2023. godine.

Prijave s potrebnom dokumentacijom se podnose na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

»Natječaj za financiranje i sufinanciranje projekta u području podizanja kvalitete obrazovno-odgojnog procesa srednjeg obrazovanja – troškovi obuke talentiranih učenika srednjih škola s teritorija AP Vojvodine i angažiranja stručnih suradnika na Andrejlu za 2023. godinu«

Bulevar Mihajla Pupina 16

21000 Novi Sad

Obrazac upitnika se može preuzeti od 1. ožujka 2023. godine na službenoj internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Informacije u vezi s Natječajem mogu se dobiti na telefon: 021/ 487 4035 i 021/487 4330.

POKRAJINSKI TAJNIK, Zsolt Szakállas

Soparna čorba

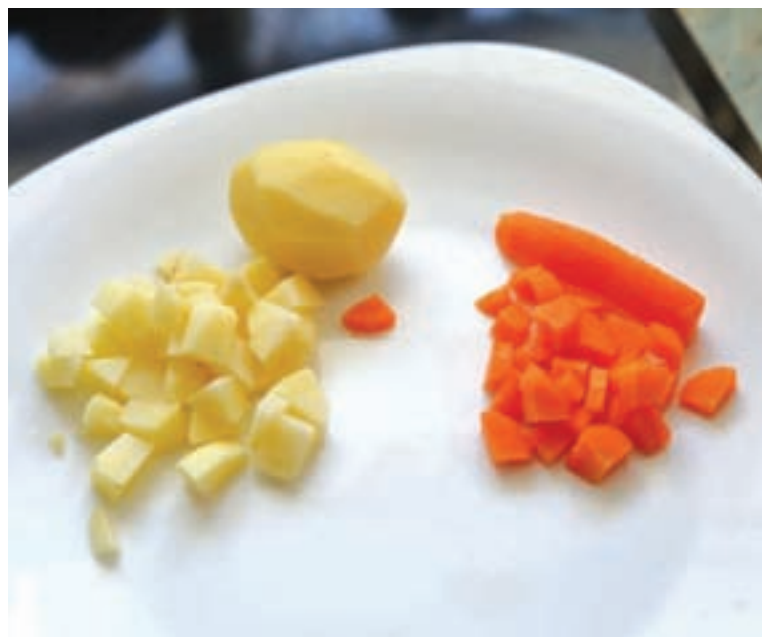
U pokorničkom duhu korizmenog vremena, neki vjernici odlučuju se na post i/ili nemrs.

Post za katolika znači uzeti samo jedan puni obrok u danu.

Nemrs znači redovito jesti (uobičajena tri obroka dnevno), ali ne jesti meso.

Crkva je proglasila dva dana strogog posta i nemrsa, a to su Čista srijeda ili Pepelnica i Veliki petak. Na ta dva dana vjernik uzima samo jedan puni obrok (do sita) jer je post, a ne jede meso jer je nemrs! U ostale petke uzima redovite obroke, ali se odriče mesa.

Soparna čorba se kuhala na Čistu srijedu i Veliki petak, a često tijekom godine i običnim petkom. To je lagana juha koja je razgaljivala tijekom zime, a ljeti rajčica osvježavala dušu i tijelo. Svaki objed u našim obiteljima koji je bio oko podne nije mogao proći bez juhe. A djeca su više voljela svilenu ili žutu juhu, ali su morala bar dvije žlice crvene pojesti na nagovor roditelja. To je bilo pod »moraš«.

Sastojci:

0,5 litara vode
0,5 litara skuhanе rajčice
krumpir
mrkva
malo soli
vegeta
papar

Priprema:

Vodu zakuhati, posoliti, staviti pol žlice vegete, malo papra po okusu. Na kockice izrezati krumpir i mrkvu, uliti skuhanu rajčicu i kuhati pol sata.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

Križni put mladih Subotičke biskupije 18. ožujka 2023.

Program:

8.15 Okupljanje na župi Marija Majke Crkve u
Šandoru

8.45 Euharistijsko slavlje u crkvi

9.15 Hod uz molitvu, postaje, pjesmu, duhovni
razgovor, ispovijed...

Subotica (Župa Marija Majka Crkve) - Hrvatski
Majur - Mala Bosna (Župa Presvetog Trojstva) -
Subotica (Kalvarija)

Potrebno:

... sendvič i voda, prikladna obuća, zaštita od kiše...

Odmor i ručak bit će na župi Presvetog Trojstva u
Maloj Bosni.

Prijave za sudjelovanje na križnom putu mladih traju
do 15. ožujka, a prijaviti se možete svojim župnicima.

